

Trešais vienotās darbības programmas projekts

**LATVIJAS – KRIEVIJAS
PĀRROBEŽU SADRBĪBAS PROGRAMMA
2014.–2020. GADAM**

Līdzfinansējusi Eiropas Savienība un Krievijas Federācija

Satura rādītājs

1. NODAĻA. IEVADS	4
1.1. Tiesiskais regulējums.....	4
1.2. Programmas izstrādes process	4
2. NODAĻA. PROGRAMMAS DARBĪBAS TERITORIJAS APRAKSTS.....	7
2.1. Programmas darbības teritorija	7
2.1.1. Pamatteritorija.....	7
2.1.2. Piekļaujošā teritorija	8
2.1.3. Lieli sociālās, ekonomiskās vai kultūras nozīmes centri	9
2.2. Iedzīvotāji un demogrāfija	10
2.3. Reģionālā ekonomika.....	10
2.4. Uzņēmējdarbības attīstība.....	11
2.5. Tūrisms	14
2.6. Vide.....	15
2.6.1. Dabas resursi.....	15
2.6.2. Atkritumu apsaimniekošana.....	17
2.7. Robežšķērsošanas vietas	18
3. NODAĻA. PROGRAMMAS STRATĒGIJA	21
3.1. Programmas konteksts	21
3.2. Programmas stratēģijas apraksts un pamatojums	22
3.3. Saderība ar citām stratēģijām un programmām	26
3.4. Mācības, kas gūtas no iepriekšējām pārrobežu sadarbības programmām	27
3.5. Risku analīze un to mazināšanas pasākumi	29
3.6. Izvēlēto prioritāšu un objektīvi pārbaudāmo rādītāju apraksts	31
“Uzņēmējdarbības un mazo un vidējo uzņēmumu attīstība” (TM1)	31
Prioritāte 1.1. “Uzņēmējdarbības veicināšana un atbalsts”	31
Prioritāte 1.2. “Jaunu produktu un pakalpojumu izstrāde un veicināšana, izmantojot vietējos resursus”.....	32
“Vides aizsardzība, klimata izmaiņu mazināšana un pielāgošanās” (TM6).....	34
Prioritāte 2.1. “Efektīva dabas resursu pārvaldība”	34
Prioritāte 2.2. “Kopīgas darbības vides aizsardzībai”	35
Prioritāte 2.3. “Atbalsts ilgtspējīgām atkritumu un notekūdeņu pārvaldības sistēmām”	36
“Robežu pārvaldības un drošības veicināšana” (TM10).....	38
Prioritāte 3.1. “Robežšķērsošanas efektivitātes un drošības uzlabošana”	38
4. NODAĻA. STARPNOZARU IZAICINĀJUMI	39
4.1. Vides ilgtspēja.....	39

5. NODAĻA. KOMPETENTO INSTITŪCIJU UN PĀRVALDES IESTĀŽU STRUKTŪRAS UN IZRAUDZĪŠANA.....	39
5.1. Attiecīgās iestādes un institūcijas	39
5.1.1. Apvienotā uzraudzības komiteja.....	41
5.1.2. Vadošā iestāde	42
5.1.3. Nacionālās atbildīgas iestādes.....	44
5.1.4. Apvienotais tehniskais sekretariāts	45
5.1.5. Revīzijas iestāde.....	47
5.1.6. Kontroles kontaktpunkti.....	48
6. NODAĻA. PROGRAMMAS ĪSTENOŠANA	49
6.1. Ar pārvaldību un kontroli saistīto pasākumu apraksts	49
6.2. Programmas izpildes periods	49
6.3. Pamatprincipi saistībā ar projektiem un atbalsta saņēmējiem	49
6.3.1. Atbalsta būtība	49
6.3.2. Atbalsta saņēmēji	50
6.3.3. Finansējuma nosacījumi.....	51
6.3.4. Noteikumi par izmaksu attiecināmību	52
6.3.5. Projektu novērtēšanas un atlases procedūras apraksts	53
6.4. Pārraudzības un novērtēšanas sistēmas apraksts	55
6.5. Saziņas stratēģija.....	56
6.6. Vides novērtējums	57
6.7. Datorizētās Programmas pārvaldības sistēmas apraksts	57
6.8. Saistību sadale starp iesaistītajām Dalībvalstīm	57
6.9. Plānotās tehniskās palīdzības un piemērojamo līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru apraksts	58
6.10. Finanšu plūsmas.....	59
6.10.1. Indikatīvais finansēšanas plāns	59
6.10.2. Noteikumi par līdzfinansējuma nodošanu, izmantošanu un pārraudzīšanu	60
6.11. Eiro izmantošana.....	60
6.12. Izmantotās valodas.....	60

1. NODAĻA. Ievads

1.1. Tiesiskais regulējums

Latvijas – Krievijas pārrobežu sadarbības programma 2014.–2020.gadam (turpmāk tekstā – Programma) ir izstrādāta saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2014.gada 11.marta *Regulu (ES) Nr.236/2014*, ar ko paredz kopīgus noteikumus un procedūras, lai īstenotu Savienības instrumentus ārējās darbības finansēšanai; Eiropas Parlamenta un Padomes 2014.gada 11.marta *Regulu (ES) Nr.232/2014*, ar ko izveido Eiropas Kaimiņattiecību instrumentu (turpmāk tekstā – *Regula (ES) Nr.232/2014*); 2014.gada 18.augusta Eiropas Komisijas (turpmāk tekstā – EK) īstenošanas *Regulu (ES) Nr.897/2014*, ar ko paredz īpašus noteikumus to pārrobežu sadarbības programmu īstenošanai, kuras finansē saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (ES) Nr.232/2014, ar ko izveido Eiropas Kaimiņattiecību instrumentu (turpmāk tekstā – *Regula (ES) Nr.897/2014*); programmēšanas dokumentu par Eiropas Savienības atbalstu Eiropas Kaimiņattiecību instrumenta pārrobežu sadarbībai laika posmā no 2014. līdz 2020.gadam (turpmāk tekstā – EKI programmēšanas dokuments), ar ko nosaka stratēģisko ietvaru ES atbalstam pārrobežu sadarbībai Eiropas Savienības ārējās robežās saskaņā ar Eiropas Kaimiņattiecību instrumentu (turpmāk tekstā – EKI) laika periodam no 2014. līdz 2020.gadam, iekļaujot partnerību ar Krieviju. Turklāt vērā ņemta arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2012.gada 25.oktobra *regula (ES, EURATOM) Nr.966/2012* par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, un par Padomes regulas (EK, Euratom) Nr.1605/2002 atcelšanu; 2012.gada 29.oktobra EK *deleģētā regula (ES) Nr.1268/2012* par Eiropas Parlamenta un Padomes regulas (ES, Euratom) Nr.966/2012 par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, piemērošanas noteikumiem.

Programma Krievijas daļā izstrādāta saskaņā ar Krievijas Federācijas Ārlietu politikas koncepcijas tiesisko ietvaru, kuru 2013.gada 12.februārī apstiprinājis Krievijas Federācijas prezidents; Krievijas Ziemeļrietumu apgabala sociālās un ekonomiskās attīstības stratēģiju līdz 2020.gadam, kura apstiprināta 2011.gada 18.novembrī ar Krievijas Federācijas valdības rīkojumu Nr.2074-p; 2013.gada 5.aprīļa Federālo iepirkumu likumu Nr.44-ФЗ; Krievijas Federācijas Nodokļu kodeksu; un Krievijas Federācijas prezidenta un valdības attiecināmajiem dekrētiem.

1.2. Programmas izstrādes process

Programmu kopīgi izstrādājušas Latvija un Krievija. Izstrādes process sākās 2012.gada sākumā, kad abas valstis sagatavoja kopīgu neoficiālu dokumentu kā pamatu jaunas Latvijas un Krievijas pārrobežu sadarbības programmas izstrādei un iesniedza to Eiropas Komisijā.

Ievērojot partnerības principu, Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (turpmāk tekstā– VARAM) un Krievijas Federācijas Reģionālās attīstības ministrija pēc pirmās nacionālo atbildīgo iestāžu tikšanās sagatavoja sākotnējo laika grafiku un veicamos plānošanas soļus, kā arī šim mērķim izveidoja Apvienoto programmēšanas komiteju (turpmāk tekstā – APK). Lai sagatavotu programmu, APK strādāja nacionālā un reģionālā līmeņa pārstāvji, kā arī

EK un *Interact* EKI pārstāvji, kuriem bija padomdevēja tiesības. Plānošanas procesu vadīja VARAM. 2013.gada 4.februārī trešajā APK sēdē tika nolemts, ka Latvija vadīs Vadošo iestādi (turpmāk tekstā – VI) un Revīzijas iestādi (turpmāk tekstā – RI).

No 2014.gada 8.septembra Programmas izstrādes funkcijas Krievijas pusē ir uzņēmusies Ekonomiskās attīstības ministrija, darbojoties kā Krievijas nacionālā atbildīgā institūcija.

Latvijas un Krievijas nacionālās atbildīgās iestādes uzskata, ka programmas sagatavošanas laikā ir ārkārtīgi svarīgi konsultēties ar plašu partneru loku. Tādēļ semināros un konsultācijās tika veidots izvērstis dialogs ar institucionālajiem un sociālekonomiskajiem partneriem.

2013.gada 21.augustā Latvijā tika organizēts seminārs ar mērķi analizēt Programmas darbības teritorijas vajadzības un identificēt noteiktus tematiskos mērķus un prioritātes, kuras ir izteikti attiecināmas vietējiem apstākļiem; seminārā piedalījās 57 nacionālie un reģionālie dalībnieki. 2013.gada 5.novembrī Krievijā tika organizēts seminārs ar tādu pašu mērķi, un tajā piedalījās 38 dalībnieki no Sanktpēterburgas, kā arī no Ļeņingradas un Pleskavas apgabaliem. 2014.gada 21.janvārī Sanktpēterburgā tika organizēts kopīgs Latvijas un Krievijas seminārs, kurā piedalījās 48 dalībnieki, tai skaitā - 12 no Latvijas. Interese par šiem semināriem bija ļoti liela, un dalībnieki pārstāvēja dažādas ministrijas, nozaru organizācijas, reģionālās un vietējās pašvaldības, pilsoniskās sabiedrības organizācijas un ekspertus, arī partnerus no projektiem, kurus Eiropas Kaimiņattiecību un partnerības instrumenta (turpmāk tekstā – EKPI) ietvaros finansējusi Igaunijas – Latvijas – Krievijas Pārrobežu sadarbības programma 2007.–2013. gadam (turpmāk tekstā – Programma 2007.–2013. gadam), kā arī organizācijas, kurām iepriekšēja šādas sadarbības pieredze nav bijusi. Pasākumu laikā iesaistītās puses apsprieda Programmas darbības teritorijas vajadzības un izaicinājumus un ierosināja uz pārrobežu sadarbību attiecināmus tematus, kā arī identificēja iespējamās sadarbības projekta idejas. Pasākumos dalībniekiem tika lūgts rakstiski sakārtot prioritārā kārtībā 11 tematiskus mērķus, savukārt secinājumus pēc tam izmantoja par pamatu APK diskusijām un pieņemtajiem lēmumiem.

Programmas izstrādē izmantotas gan lejupejas (*top-down*), gan augšupējas (*bottom-up*) pieejas. Lai nodrošinātu stratēģisku atbilstību nacionālajām un reģionālajām attīstības stratēģijām un prioritātēm un tajā pašā laikā sadarbības ietvaros garantētu vietējo vajadzību un interešu izpildi, tika organizēti trīs semināri ar abu valstu vietējo, reģionālo un nacionālo iesaistīto pušu piedalīšanos.

Turklāt abas valstis organizēja iekšējās diskusijas un konsultācijas, lai pirms APK sēdēm būtu konsultēti attiecīgie partneri. Programmas izstrādes gaitā Krievijas Federācijas Reģionālās attīstības ministrija un Ekonomiskās attīstības ministrija organizēja vairākas sanāksmes ar pārstāvjiem no tiem Krievijas apgabaliem, kuri atrodas Programmas teritorijā, kā arī ar Krievijas federālajām izpildvaras iestādēm, lai definētu Krievijas nostāju par Programmas prioritārajiem jautājumiem un ierosinājumiem Lielajiem infrastruktūras projektiem.

Lai nodrošinātu plašākas partnerības iesaistīšanu Programmas plānošanā, Latvija izveidoja Konsultatīvo darba grupu, kurā ir plaši pārstāvētas nacionālā un reģionālā līmeņa iestādes, kas ir ieinteresētas Eiropas teritoriālās sadarbības mērķa un EKI programmu izstrādē. Latvijas pusē šī bija galvenā platforma konsultācijām, koordinācijai un informācijas apmaiņai par programmas sagatavošanas procesu.

Izstrādājot programmas projektu, vienlaikus tika veikts arī stratēģiskais ietekmes uz vides novērtējums (turpmāk tekstā – SIVN) atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2001.gada 27. jūnija direktīvai 2001/42/EC par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu (SIVN Direktīva). SIVN veica akciju

sabiedrība “Grupa 93” sadarbībā ar SIVN ekspertu no Krievijas. SIVN tika veikts saskaņā ar 2014.gada 14.novembrī noslēgto līgumu starp VARAM (VI) un akciju sabiedrību.

Pēc Programmas projekta izstrādes gan Latvijā (no 2015.gada 6.marta līdz 16.aprīlim), gan Krievijā (no 2015.gada 25.februāra līdz 11.martam) Programmas dokumenta projekts un SIVN tika nodoti tālākai sabiedriskai apspriešanai saskaņā ar nacionālo likumdošanu abās valstīs. Sabiedrisko apspriešanu rezultāti tika analizēti APK Programmas izstrādes sanāksmē 2015.gada aprīlī.

Lai nodrošinātu Plānošanas dokumenta izstrādi, noturētas 6 APK sanāksmes, kurās komitejas dalībnieki apsprieda un apstiprināja prioritātes un ieviešanas noteikumus, kā arī Programmas pārvaldības struktūru un finanšu aspektus. APK diskusijās un lēmumos izmantoti reģionālās analīzes secinājumi un iesaistīto pušu ieguldījums. Tā kā šis jautājums skar plašu problēmu loku, tika identificēti svarīgākie sadarbības temati. Visas vienošanās panāktas plašu diskusiju rezultātā, ņemot vērā dažādu pušu skatījumu un tādējādi pārliecinoties, ka Programmas gala versija atbilst abu iesaistīto valstu izredzēm, kā arī saņem Latvijas un Krievijas valdību apstiprinājumu.

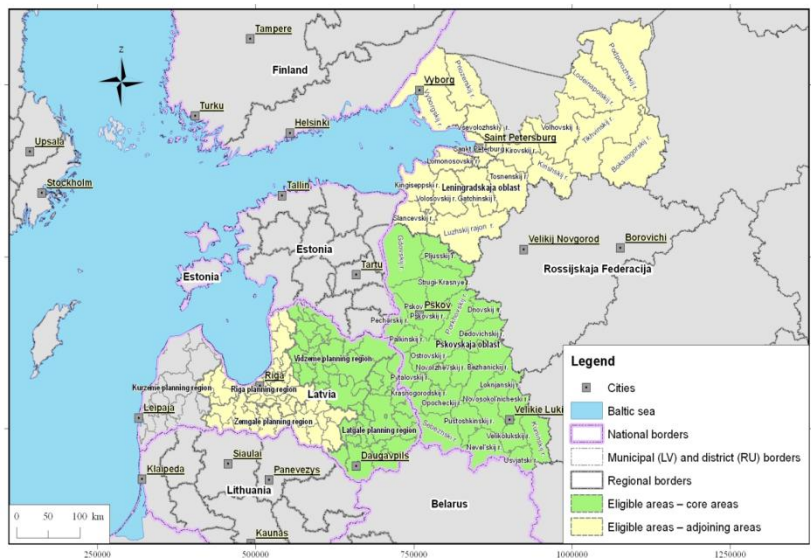
2. NODAĻA. Programmas darbības teritorijas apraksts

Šīs nodaļas aprakstošās un analītiskās daļas sagatavošanā izmantoti četri galvenie statistikas avoti.¹ Latvijā galvenais statistisko datu avots bija Centrālās statistikas pārvaldes statistikas datubāze (www.csb.gov.lv). Krievijā galvenais statistisko datu avots bija Federālais valsts statistikas dienests (*Rosstat*) (www.gks.ru) un tā reģionālie departamenti Sanktpēterburgā, Ļeņingradas apgabalā – *Petrostat* (www.petrostat.gks.ru) – un Pleskavas apgabalā (www.pskovstat.gks.ru).

2.1. Programmas darbības teritorija

Latvijas – Krievijas pārrobežu sadarbības programmas darbības teritorija atrodas Eiropas ziemeļos un Baltijas jūras austrumos; tā aizņem 193 614 km², no kuriem 108 519 km² jeb 56% ir piekļaujošā teritorija.

Programmas darbības teritorija ietver Latvijas ziemeļu un austrumu daļu (50 966 km²) un Krievijas rietumu daļu (142 648 km²)². Teritoriju sadala 276 kilometrus gara Eiropas Savienības ārējā robeža starp Latviju un Krieviju.

1. attēls. Programmas darbības teritorija

2.1.1. Pamatteritorija

¹ Tiem datiem, kuri netika iegūti no pieminētajiem galvenajiem avotiem, teksta piezīmēs pievienota papildu informācija par izcelsmes avotu.

² Sanktpēterburgas teritorijas avots: Sanktpēterburgas pārvaldes oficiālā mājaslapa <http://gov.spb.ru/helper/day/>. Ļeņingradas apgabala teritorijas avots: Ļeņingradas apgabala pārvaldes oficiālā mājaslapa <http://www.lenobl.ru/about>. Pleskavas apgabala teritorijas avots: Pleskavas apgabala pārvaldes oficiālā mājaslapa <http://www.pskov.ru/region/teritoriya>.

Programmas pamatteritorija ietver Vidzemi un Latgali Latvijā (saskaņā ar Eiropas Savienības statistiski teritoriālo vienību klasifikāciju, izdalot reģionāla līmeņa kategorijas (NUTS 3)) un Pleskavas apgabalu Krievijā.

2.1.2. Piekļaujošā teritorija

Regulas (ES) Nr.232/2014 8.panta 2.punkts nosaka: “Teritoriālajām vienībām, kas piekļaujas pamatvienībām, var atļaut iesaistīties pārrobežu sadarbībā, ja tas nepieciešams, lai nodrošinātu pastāvošo sadarbības shēmu turpmāku darbību, un citos pamatotos gadījumos, kā arī lai sekmētu programmas mērķu sasniegšanu.”.

Programmas piekļaujošās teritorijas ietver Pierīgu un Zemgali Latvijā un Ļeņingradas apgabalu Krievijā.

Piekļaujošo teritoriju dalība Programmā sniegtu attiecināmajai pamatteritorijai ievērojamu pievienoto vērtību un ir svarīga, lai sasniegtu tajā pārrobežu sadarbības mērķus. APK ir vienojusies, ka piekļaujošie reģioni piedalīsies programmā ar tādiem pašiem noteikumiem kā pamatreģioni.

Piekļaujošie Pierīgas un Ļeņingradas apgabala reģioni turpinās sadarbību, kura aizsākta iepriekšējā plānošanas periodā, proti, no 2007. līdz 2013.gadam, kad Ļeņingradas apgabals bija daļa no pamatteritorijas, savukārt Pierīga – piekļaujošais reģions trīspusējā Programmā. Šo reģionu sadarbība izvērtās aktīva un efektīva, jo īstenotas veiksmīgas kopīgas iniciatīvas. Tādēļ ir svarīgi sniegt iespēju jaunajiem un iepriekš pieminētajiem reģioniem izmantot jau esošos kontaktus un iniciatīvas, arī sadarbojoties ar Programmas pamatteritoriju.

Pierīgas pašvaldībām ir tiešs kontakts ar Krievijas partneriem. Sadarbība starp Pierīgu un Pleskavas un Ļeņingradas apgabaliem ir aktīva, piemēram, uzņēmējdarbības kontaktu dibināšanā, tūrisma un atpūtas iespēju attīstīšanā, palielinot tūrisma objektu skaitu, kā arī pieredzes apmaiņā starp dažādu nozaru speciālistiem, it īpaši izglītībā un pētniecībā. Ļeņingradas apgabalā ir attīstīta sistēma mazo un vidējo uzņēmumu atbalstam lauku apvidos, kura izteikti nostiprināta pēdējo trīs gadu laikā, reformējot vietējās pašpārvaldes sistēmu pašvaldību līmenī. Nav nekādu šaubu, ka tas var izrādīties nozīmīgs ieguvums Programmas pamatteritorijai. Tas devis arī papildu ieguvumus, proti, efektīvāku vietējo resursu izmantojumu jaunu produktu un pakalpojumu izstrādei.

Pierīgas un Ļeņingradas apgabala dalība Programmā sniegs labumu tādām nozarēm kā izglītība, kultūra, enerģētika, vide u.c. Piemēram, Ļeņingradas apgabals uzrādījis labus rezultātus enerģijas taupīšanas tehnoloģiju veicināšanā un atjaunojamo enerģijas avotu izmantojumā. Jau šobrīd pastāv sadarbība iepriekš minētajās nozarēs, tādēļ Programmas ieviešana būtu mazāk efektīva, izslēdzot no sadarbības šos abus piekļaujošos reģionus.

Jauna piekļaujošā reģiona, proti, Zemgales, iekļaušana Programmā stimulēs Programmas pamatreģionus un sniegs tiem ieguvumu, radot jaunas iespējas pārrobežu sadarbībai vairākās nozarēs. Zemgales reģiona salīdzinošās priekšrocības sniegs ieguvumu Programmas pamatteritorijai. Zemgalei ir salīdzinošās priekšrocības lauksaimniecībā, labi attīstīta infrastruktūra, elastīgs darba tirgus kā arī pieejamas izglītības un zinātniskās iestādes un uzņēmējdarbības atbalsta institūcijas reģiona potenciāla realizācijai, kā arī attīstīta atbalsta sistēma visās reģiona attīstību veicinošajās tradicionālajās prasmēs, jo vairāk nekā puse iedzīvotāju mitinās lauku apvidos. Zemgale ir pazīstama ar tās tūrisma objektiem un starptautiskas nozīmības kultūras mantojuma kompleksiem tādās nozarēs kā kultūra, daba un lauku tūrisms.

Lai gan Zemgalei nav tiešas robežas ar Krieviju, abas teritorijas vieno tādas saites kā vēsture, dzelzceļa līnijas un ceļu tīkls. Turklāt Zemgali ar Krieviju saista arī aktīvas ekonomiskās saiknes lielākajos Zemgales loģistikas centros Jelgavā un Jēkabpilī, proti, mašīnbūve, metālapstrāde, pārtikas pārstrāde, koksnes ražošana u.c. nozares.

2.1.3. Lieli sociālās, ekonomiskās vai kultūras nozīmes centri

Regulas (ES) Nr.232/2014 8. panta 3.punkts nosaka: “Pienācīgi pamatotos gadījumos dalībvalstīs vai citās pārrobežu sadarbībā iesaistītās valstīs esošus lielus sociālas, ekonomiskas vai kultūras nozīmes centrus, kas nepieklaujas attiecināmajām teritoriālajām vienībām, var iekļaut pārrobežu sadarbībā ar nosacījumu, ka šāda līdzdalība veicina plānošanas dokumentā noteikto mērķu sasniegšanu.”

Ņemot vērā saražotā iekšzemes kopprodukta daļu un teritorijā dzīvojošo iedzīvotāju skaitu, Rīga un Sanktpēterburga ir uzskatāmas par Programmas darbības teritorijas ekonomiskajiem centriem. Apsverot Rīgas un Sanktpēterburgas pieredzi un zināšanas, šo pilsētu iekļaušana Programmas darbības teritorijā stimulēs pierobežas apvidu attīstību, ievērojami veicinās pārrobežu sadarbības ietekmi uz attiecināmo pamatteritoriju un ir svarīga Programmas mērķu ilgtermiņa īstenošanai. Rīgai un Sanktpēterburgai ir iespēja piedalīties visās Programmas prioritātēs.

Rīgā un Sanktpēterburgā atrodas dažādas valsts iestādes un vairums zinātnisko institūciju, universitāšu un pētniecības centru, tādēļ abu pilsētu iesaiste sniegtu pierobežas reģioniem iespēju saņemt zināšanas, kas nav to rīcībā. Zināšanas varētu būt nepieciešamas projektiem Programmas prioritātēs, kas definēti pirmajā un sestajā tematiskajos mērķos - TM1 “Uzņēmējdarbības un mazo un vidējo uzņēmumu attīstība” un TM6 “Vides aizsardzība, klimata izmaiņu mazināšana un pielāgošanās”.

Sanktpēterburgā atrodas Ziemeļrietumu federālā apgabala federālo ministriju un departamentu pārstāvniecības, arī *Rosgranitsa* Ziemeļrietumu teritoriālā administrācija (Krievijas Federācijas aģentūra, kas ir atbildīga par Krievijas pierobežas valsts iekārtu pārvaldīšanu un attīstību) – vienīga institūcija, kuras mērķis ir īstenot projektus robežšķērsošanas efektivitātes veicināšanai (TM10 “Robežu pārvaldības un drošības veicināšana”). Krievijas Zinātņu akadēmijas Sanktpēterburgas Zinātniskais centrs apvieno vairāk nekā 40 dažādu nozaru pētniecības institūtus. Daži no tiem, piemēram, Sanktpēterburgas Vides drošības zinātniskais izpētes centrs, Limnoloģijas institūts, Ģeoeoloģijas institūta Sanktpēterburgas filiāle, Reģionālās ekonomijas institūts, var sniegt ievērojamu ieguldījumu Programmas projektu īstenošanai. Turklāt vairāk nekā 300 valsts organizācijas ir iesaistītas izpētes un attīstības aktivitātēs, arī 12 zinātniskie centri; saskaņā ar 2013.gada datiem šīs organizācijas bija izstrādājušas vairāk nekā 220 inovatīvas tehnoloģijas.

Rīga ir Latvijas izglītības un zinātniskais centrs, un tajā atrodas zinātniskās institūcijas, augstākās izglītības iestādes, uzņēmumi un citas institūcijas, kas veic zinātniskas darbības. Zinātniskais un izpētes darbs galvenokārt tiek veikts Rīgā (arī Pierīgas apvidū). Latvijas zinātniskais potenciāls ir attīstījies uz aizraujošu zinātnisko tradīciju pamatiem. Šādas tradīcijas atrodamas organiskajā ķīmijā, medicīniskajā ķīmijā, ģenētiskajā inženierijā, fizikā, materiālzinātnē un informācijas tehnoloģijās, kā arī vairākās sociālās un humanitārās zinātnes nozarēs. Galvaspilsētā atrodas svarīgākie izglītības un pētniecības centri – Latvijas Zinātņu akadēmija, Latvijas Universitāte, Rīgas Tehniskā universitāte, Rīgas Stradiņa universitāte. Vairāki no tiem jau sniedza nozīmīgu ieguldījumu daudzos projektos, kas īstenoti pagājušā plānošanas perioda pārrobežu sadarbības programmas ar Krieviju ietvaros. Daudzas Rīgā bāzētas

institūcijas, piemēram, Investīciju un attīstības aģentūra, Valsts reģionālā attīstības aģentūra, Latvijas Hidroekoloģijas institūts, Vides pārraudzības valsts birojs, Dabas aizsardzības pārvalde un arī valsts akciju sabiedrība “Valsts nekustamie īpašumi” (iestāde, kas atbildīga par Latvijas robežkontroles punktu infrastruktūras pārvaldību un attīstību) – institūcija, kuras mērķis ir īstenot projektus robežšķērsošanas efektivitātes veicināšanai (TM10 “Robežu pārvaldības un drošības veicināšana”), – var kļūt par attiecināmiem sadarbības partneriem ar ievērojamām zināšanām un pieredzi Programmas atbalstītajā nozarē.

Programma nav paredzējusi piemērot *Regulas (ES) Nr.232/2014 10.panta 5.punktu*, kurā pieļautas darbības piekļaujošajos reģionos valstīs, kuras nav Programmas iesaistītās valstis.

2.2. Iedzīvotāji un demogrāfija

2012.gadā Programmas darbības teritorijas kopējais iedzīvotāju skaits bija 9,12 miljoni, no kuriem 1,77 miljoni dzīvoja Latvijā (37% bija Rīgas iedzīvotāji) un 7,55 miljoni – Krievijā (67% bija Sanktpēterburgas iedzīvotāji). Neņemot vērā abas lielākās pilsētas Rīgu un Sanktpēterburgu, vidējais iedzīvotāju blīvums pārējā Programmas teritorijā ir visai izkliedēts (21 iedzīvotājs uz km²). Citas lielākās apdzīvotās teritorijas Latvijā ir Valmiera, Jēkabpils, Jelgava, Rēzekne un Daugavpils, savukārt Krievijā – Pleskava un Veļikije Luki.

Latvijā kopš 2000.gada novērojams pakāpenisks iedzīvotāju skaita kritums ekonomisku, demogrāfisku un migrācijas izmaiņu ietekmē. Laikā no 2000. līdz 2014.gadam salīdzinoši straujš iedzīvotāju skaita samazinājums novērojams Latgalē – iedzīvotāju skaits samazinājies par ceturto daļu (-25,8%). Vidzemē iedzīvotāju skaits samazinājies par vidēji vienu piekto daļu (-21%). Iedzīvotāju skaita kritums Zemgalē (-16,5%) un Rīgā (-16,1) bijis tuvs Latvijas vidējiem rādītājiem, un tikai Pierīgā novērots neliels iedzīvotāju skaita kritums (-2,5%). Analizējot atšķirību starp ilgtermiņa emigrantiem un migrantiem reģionos, tikai Pierīgā noteikta pozitīva attiecība – migrācijas ietekmē iedzīvotāju skaits audzis par teju 20 000 jeb 5%. Latgalē un Vidzemē zaudēti 14 līdz 15%, savukārt Rīgā – 11% iedzīvotāju.

Krievijā demogrāfiskās izmaiņas bijušas krietni pozitīvākas, un Sanktpēterburgā 2013.gadā iedzīvotāju skaits pieaudzis par 100 000. Pozitīva tendence noteikta arī Ļeņingradas un Pleskavas apgabalos, kuros iedzīvotāju skaits palielinājies par attiecīgi 27 200 un 238 cilvēkiem. Saskaņā ar oficiālajiem datiem migrācija Sanktpēterburgas un Ļeņingradas apgabalos lielākoties ir iekšzemes (ārējā migrācija Sanktpēterburgā ir mazāka par 10%, savukārt Ļeņingradas apgabalā 2014.gada sākumā tā pat bija negatīva). Krievijā novērojama plaša iekšzemes migrācijas tendence uz rietumiem, tā saucamais, “rietumu dreifs”. Pleskavas apgabalā laikā no 2011. līdz 2012.gadam ārējās migrācijas ietekmē migrācijas saldo bija pozitīvs.

Jebkurā gadījumā migrācijas tendences ir vērstas uz apdzīvotajiem apvidiem, vairumā gadījumu – lielajām pilsētām. Pēdējo gadu laikā pastiprināti novērota migrācija no Programmas darbības teritorijas Latvijā, īpaši no Latgales, uz vecajām Eiropas Savienības dalībvalstīm.

2.3. Reģionālā ekonomika

Programmas darbības teritoriju veido divi galvenie ekonomiskie centri Rīga un Sanktpēterburga, apdzīvotās teritorijas (reģionālās un vietējās nozīmes) un lauku teritorijas. Situāciju Programmas darbības teritorijā raksturo kapitāla un darba spēka koncentrācija apdzīvotajās teritorijās, kur tiek saražota lielākā daļa iekšzemes kopprodukta (turpmāk saukts – IKP). 2010.gadā IKP uz vienu iedzīvotāju gan Latvijā, gan Krievijā bija gandrīz vienāds. Rīga un Pierīga ir Latvijas ekonomikas dzinējspēks – šie reģioni saražo 67% valsts kopējā IKP; citi Programmas Latvijas teritorijas apgabali atpaliek no vidējiem valsts rādītājiem. Savukārt Sanktpēterburgā reģiona kopprodukts (turpmāk saukts – RKP) uz vienu iedzīvotāju par 32% pārsniedz Krievijas vidējos rādītājus. Ļeņingradas apgabala RKP par 9% pārsniedz vidējos valsts rādītājus, savukārt Pleskavas apgabala RKP uz vienu iedzīvotāju ievērojami (par 51%) atpaliek no vidējiem valsts rādītājiem.

Lielākā daļa pievienotās bruto vērtības Rīgā un Pierīgā tiek saražota vairākās pakalpojumu nozarēs, piemēram, tirdzniecībā, pārvadājumos un loģistikā, telekomunikācijās, banku un finanšu nozarē, kā arī nekustamo īpašumu darījumos. Latgalē lielāku daļu saražotās pievienotās vērtības sniedz pakalpojumi. Latgales reģiona attīstība vērsta uz pārvadājumiem un uzglabāšanas pakalpojumiem, izmantojot reģiona izdevīgo ģeogrāfisko novietojumu un tirdzniecības aktivitātes. Savukārt Vidzemē un Zemgalē lauksaimniecība (lopkopība, augkopība un graudkopība) sniedz lielāku daļu pievienotās bruto vērtības nekā pārējos reģionos. Programmas Latvijas teritorijā vadošās ražošanas nozares ir ķīmiskā rūpniecība, metālapstrāde, mašīnražošana, elektronika, pārtikas un dzērienu pārstrāde, koksnes ražošana (arī mēbeļu ražošana), tekstila un apģērba rūpniecība, kā arī drukāšanas nozare un citas.

Sanktpēterburgā un Pleskavas apgabalā pakalpojumu nozare sniedz lielāko RKP. Nozīmīgākā pakalpojumu nozare ir tirdzniecība, pēc tam – komunikācijas un pārvadājumi. Lai gan Pleskavas un Ļeņingradas apgabalos lauksaimniecība veido vien nelielu daļu RKP, vadošās lauksaimniecības nozares ir lopkopība un augkopība. Ražošanā nozīmīgākās nozares ir mežizstrāde un kokapstrāde, pārtikas un dzērienu pārstrāde, ķīmiskā rūpniecība, iekārtu ražošana ķīmiskajai un tekstila rūpniecībai, kūdras ieguves iekārtu izgatavošana un elektronika. Turklāt Programmas Krievijas teritorijā atrodas vairāki nozīmīgi rūpniecības uzņēmumi, kas darbojas mašīnbūves, metālapstrādes un elektroenerģijas nozarēs (Pleskavas apgabals ir Krievijas lielākais nelielas jaudas elektrodzinēju ražotājs). Sanktpēterburgu un Ļeņingradas apgabalu raksturo daudzpusīga ekonomika – kuģu būvniecība, mašīnražošana, metalurģija, ķīmiskā rūpniecība, degvielas ražošana, celulozes un papīra ražošana, drukāšanas nozare un citas.

Lai gan Programmas teritorijā salīdzinoši lielu daļu RKP/pievienotās bruto vērtības sniedz pakalpojumi, to pieejamība joprojām ir nevienādi izplatīta visā Programmas teritorijā, jo pakalpojumi vairumā gadījumu koncentrēti galvenajos centros un lielākajās apdzīvotajās teritorijās. Visai Programmas darbības teritorijai ir potenciāls veicināt ekonomiskās aktivitātes, lai sniegtu lielāku saražoto pievienoto vērtību visās ekonomikas nozarēs.

2.4. Uzņēmējdarbības attīstība

Uzņēmējdarbība ir viens no svarīgākajiem ekonomikas attīstības dzinējspēkiem. Pieaugošais skaits ekonomiski aktīvo uzņēmumu uz 1000 iedzīvotājiem liecina par veselīgāku biznesa vidi un uzņēmējdarbības iespējām.

Ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits Latvijā ir pieaudzis no 20 uzņēmumiem uz 1000 iedzīvotājiem 2004.gadā uz 43 uzņēmumiem 2013.gadā. Lai gan vidējie Latvijas rādītāji ir salīdzinoši augsti, Programmas Latvijas daļā ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem ir ārkārtīgi atšķirīgs – no 77 uzņēmumiem Rīgā līdz 17 uzņēmumiem Latgalē. Puse ekonomiski aktīvo uzņēmumu ir koncentrēti Rīgā un Pierīgā; pārējie ir salīdzinoši vienmērīgi izplatīti pārējā Programmas Latvijas teritorijā. Šī situācija ir ārkārtīgi neviendabīga arī Programmas Krievijas teritorijā. Sanktpēterburga starp visiem Krievijas apgabaliem ieņem pirmo vietu mazo uzņēmumu skaitā uz 100 000 iedzīvotājiem. 2013.gada sākumā pilsētā bija vairāk nekā 368 000 mazo un vidējo uzņēmumu, ieskaitot 247 000 mikro uzņēmumu, 18 000 mazo uzņēmumu, 535 vidējo uzņēmumu un 103 000 individuālo uzņēmēju; tādējādi Sanktpēterburgā uz 1000 iedzīvotājiem ir aptuveni 72 mazie un vidējie uzņēmumi.³ Ļeņingradas un Pleskavas apgabalu situācija ir ievērojami atšķirīga. Saskaņā ar 2012. gada datiem Ļeņingradas un Pleskavas reģionos bija attiecīgi 62 900 un 25 000 mazo un vidējo uzņēmumu.⁴ Mazo un vidējo uzņēmumu blīvums šajos apgabalos ir attiecīgi 36 un 38 uzņēmumi uz 1000 iedzīvotājiem.

Biznesa atbalsta tīkls ir viens no uzņēmējdarbības nosacījuma faktoriem. Visā Programmas teritorijā ir dažādas (valsts, reģionālās, vietējās, sabiedriskās un privātās) biznesa atbalsta institūcijas/iestādes.

Lai stimulētu biznesa vidi, Programmas Latvijas teritorijā ir izveidotas vairākas institūcijas/instrumenti:

- *Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra* sekmē biznesa attīstību, veicinot ārvalstu finansējuma piesaistīšanu un tādējādi palielinot Latvijas uzņēmēju konkurētspēju gan pašmāju, gan ārvalstu tirgū; tāpat aģentūra koordinē finanšu atbalsta līdzekļus (vietējā un ES līmenī) uzņēmējiem.
- Plānošanas reģioni (ieskaitot Latgales uzņēmējdarbības centru, kurš sniedz konsultācijas uzņēmējdarbības nodibinājumiem) plāno un koordinē reģionālo attīstību un veicina sadarbību starp vietējām pašvaldībām un citām valsts pārvaldes iestādēm.
- Rīgas brīvosta veicina jaunas uzņēmējdarbības attīstību, izveidojot stabilu un paredzamu vidi, atbalstot vietējās uzņēmējdarbības un attīstot ostas sabiedrisko infrastruktūru. Tajā ir pieejami krāvēja pakalpojumi, noliktavas, loģistika, izplatīšanas centri u.c. pakalpojumi.
- Speciālā ekonomiskā zona (SEZ) ar nodokļu atvieglojumiem – Latgales reģiona *Rēzeknes speciālā ekonomiskā zona* piedāvā investoriem izvietot ražošanu ģeogrāfiski izdevīgā vietā; SEZ pārvalde sniedz informāciju par

³ Sanktpēterburgas Uzņēmējdarbības un tirgus attīstības komitejas priekšsēdētāja Elgiza Kačajeva ziņojums par mazo un vidējo uzņēmumu programmas ieviešanas rezultātiem Sanktpēterburgā 2013. gadā. Datums: 29.04.2014.

⁴ Ļeņingradas apgabala valsts programma “Ļeņingradas apgabala ekonomiskās aktivitātes veicināšana”, apakšprogramma “Mazo un vidējo uzņēmumu un tirgus attīstība”: http://www.lenobl.ru/about/programms/CP/GP_14_16/GP_7.

Pleskavas apgabala valsts programma “Pleskavas apgabala ekonomiskā attīstība, investīcijas un ārvalstu ekonomiskā aktivitāte 2014.–2020. gadam”, apakšprogramma “Mazo un vidējo uzņēmumu attīstība un atbalsts”: <http://economics.pskov.ru/gosudarstvennaya-programma-pskovskoi-oblasti-%C2%ABsodeistvie-ekonomicheskomu-razvitiyu-investitsionnoi-i>.

uzņēmējdarbības uzsākšanu, nekustamajiem īpašumiem, partnerību un sadarbību projektu izstrādē un īstenošanā.

- *Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera* veicina Latvijas preču un pakalpojumu izplatību ārvalstu tirgos.

Arī Krievijā federālā un reģionālā līmenī ir dažādas biznesa atbalsta institūcijas/instrumenti:

- *Saskaņā ar 2007. gada 24. jūlija federālo likumu Nr. 209-FZ "Par mazo un vidējo uzņēmumu attīstību Krievijas Federācijā" Mazo un vidējo uzņēmumu departaments un Krievijas Federācijas Ekonomiskās attīstības ministrija* sagatavo sabiedriskās politikas priekšlikumus un tiesisko regulējumu šādās nozarēs: mazo un vidējo uzņēmumu attīstība, konkurence iekšzemes tirgū, aktivitātes, kas saistītas ar Krievijas Federācijas federālā budžeta subsīdiu izplatīšanu un nodrošināšanu, sniedzot valsts atbalstu mazajām un vidējām uzņēmējdarbībām reģionālā līmenī.
- *Uzņēmējdarbības un tirgus attīstības komiteja* ir īpaši izveidota, lai pievērstu pienācīgu uzmanību uzņēmējdarbībai Sanktpēterburgā un vienkāršotu tās dialogu ar pārvaldes iestādēm, pamatojoties uz "Programmu mazo un vidējo uzņēmumu attīstībai Sanktpēterburgā 2012.–2015.gadā"; tās svarīgākā infrastruktūra mazo un vidējo uzņēmumu atbalstam: *Sanktpēterburgas Uzņēmējdarbības attīstības un atbalsta centrs*, kurš uzskatāms par vienīgo organizāciju uzņēmēju konsultēšanā par juridiskiem, cilvēkresursu un grāmatvedības atbalsta jautājumiem; Mazo un vidējo uzņēmumu attīstības fonds – Sanktpēterburgas Eiropas informācijas centra pārvaldes organizācija, kura atbalsta uzņēmējdarbības attīstību un tehnoloģisko un zinātnisko sadarbību starp Krievijas un Eiropas uzņēmumiem, kā arī veicina Krievijas uzņēmumu darbību starptautiskos un starpreģionu tirgos; un Sanktpēterburgas 1. biznesa inkubators.
- *Mazo un vidējo uzņēmumu attīstības komiteja* ievieš valsts programmas "Ekonomiskās aktivitātes veicināšana Ļeņingradas apgabalā 2014.–2020.gadā" apakšprogrammu "Mazo un vidējo uzņēmumu un tirgus attīstība Ļeņingradas apgabalā".
- *Pleskavas apgabala ekonomiskās attīstības un investīciju politikas valsts komiteja* ievieš Pleskavas apgabala valsts programmu "Ekonomiskās attīstības, investīciju un ārvalstu tirdzniecības veicināšana 2014.–2020.gadā" apakšprogrammu "Mazo un vidējo uzņēmumu attīstība un atbalsts".

Galvenās problēmas, ar kurām saskaras uzņēmumi, it īpaši mikro, mazie un vidējie uzņēmumi, ir finanšu līdzekļu trūkums, administratīvais slogs, iniciatīvas vai ambīciju trūkums tālākai attīstībai un izaugsmei nepietiekams zināšanu un prasmju līmenis, kā arī nepietiekamas zināšanas par uzņēmējdarbības vadību, stratēģisko plānošanu un pārrobežu sadarbību. Lai iedrošinātu uzņēmējus attīstīt darbību ārvalstīs, nepieciešams atbalstīt jaunos (*start-up*) uzņēmumus, kurus jāiepazīstina ar pārrobežu sadarbības iespējām, kā arī jau veiksmīgi strādājošos uzņēmumus, kas īsteno starptautisku sadarbību un plāno paplašināt darbību.

Lai iedvesmotu uzņēmējus un sniegtu tiem tehniskas zināšanas un tiešu biznesa attīstības atbalstu, Programmas teritorijā ir izveidota daudzpusīga uzņēmējdarbības atbalsta infrastruktūra (biznesa inkubatori, inovāciju inkubatori, biznesa parki, industriālie parki, tehnoloģiju centri utt.); Krievijas pusē Pleskavas apgabalā šī tendence ir mazāk attīstīta finanšu trūkuma dēļ. Paredzēts nostiprināt jau esošās biznesa attīstības infrastruktūras kapacitāti un instrumentus tālākai

uzņēmējdarbības attīstībai Programmas teritorijā, izmantojot gan pārrobežu pieredzes apmaiņu, gan labās prakses piemērus no Sanktpēterburgas un Rīgas, kas šajā jomā ir attīstītākas.

2.5. Tūrisms

Tūrisms ir viena no svarīgākajām un ātrāk augošajām nozarēm Programmas teritorijā, un to uzskata par nozīmīgu ekonomiskās izaugsmes un nodarbinātības dzinējspēku. Tūrisms ietekmē ikvienas sabiedrības sociālo, kultūras un ekonomisko dzīvi, savukārt šīs nozares ietekmē arī tūrisma attīstību.

Programmas teritorijā ir dažādi un plaši pieejami tūrisma resursi, starp tiem arī dabas, vēsturiskā un kultūras mantojuma resursi u.c. Bagātīgie dabas tūrisma resursi ietver aizsargājamās teritorijas/īpaši aizsargājamās teritorijas, ūdens resursus, mežus, alas un klintis, sniedzot potenciālu attīstīt eko tūrisma, lauku tūrisma, medīšanu, makšķerēšanu un laivošanu, kā arī daudzas citas tūrisma formas.

Abu valstu Programmas teritorijās ir unikāli kultūras mantojuma objekti, kas iekļauti Apvienoto Nāciju Organizācijas Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas pasaules mantojuma objektu sarakstā.

Programmas Krievijas teritorijā Sanktpēterburga ir lielākais pasaules un Krievijas kultūras centrs, kas slavens ar krāšņajiem arhitektūras kompleksiem, pilīm, muzejiem un teātriem, piemēram, Valsts Ermitāžu, Valsts krievu muzeju, Marijas teātri, kā arī Pēterhofas, Puškinas un Pavlovskas pilīm un parkiem. Ļeņingradas apgabalā izveidota viena no Krievijas attīstītākajām atpūtas, tūrisma un sporta sistēmām ar Somu līci, Lādogas ezeru un Vuoksas ezera-upes sistēmu, sniedzot lielu vērtību un augstu tūrisma attīstības potenciālu Ivangorodā, Viborgā, Gatčinā, Prioerskā, Vsevoložskā, Volhovā, Podporožjē un Lugā. Pleskavas apgabals ir bagāts ar tūrisma un atpūtas resursiem un atrodas izdevīgā ģeogrāfiskajā vietā. Tā svarīgākie tūrisma centri ir Pleskava, Pečori, Puškina kalni, Izborska, Veļikije Luki, Gdova, Sebeža un Porhova. Šīs pilsētas piesaista daudz tūristu – 2013.gadā tās apmeklēja 6,2 miljoni cilvēku no Sanktpēterburgas,⁵ 1,9 miljons no Ļeņingradas apgabala⁶ un vairāk nekā 320 000 no Pleskavas apgabala⁷. Tajā pašā laikā tūrisma attīstības potenciāls, it īpaši Pleskavas apgabalā, ir pārāk maz izmantots; tā galvenie iemesli: neattīstīta tūrisma veicināšanas infrastruktūra, nepietiekama reklāma par apgabalu kā pievilcīgu tūrisma galamērķi, dažos gadījumos – nespēja izpildīt tūristu izmitināšanas standartus. Paredzamās iekšzemes tūrisma attīstības kontekstā šīm problēmām jāpievērš īpaša uzmanība.

Programmas Latvijas teritorijā Rīgas vēsturiskais centrs ietver salīdzinoši labi saglabātu viduslaiku un vēlāko gadu pilsētas struktūru, arī jūgendstila un 19.gadsimta koka arhitektūru. Programmas teritoriju raksturo arhitektūras kompleksi un pieminekļi, pilis, katedrāles un baznīcas, muzeji un teātri, mākslas centri, galerijas un izstāžu zāles, kas piedāvā apmeklētājiem plašu klāstu vēsturisko un kultūras aktivitāšu. Taču tūrisma nozares analīze un tendences skaidri liecina, ka Latgalei un

⁵ Sanktpēterburgas pārvaldes oficiālā mājaslapa: http://gov.spb.ru/gov/otrasl/c_tourism/news/45261/.

⁶ Ļeņingradas apgabala valsts programma “Ļeņingradas apgabala ekonomiskās aktivitātes veicināšana”: http://www.lenobl.ru/about/programs/CP/GP_14_16/GP_7.

⁷ Pleskavas apgabala valsts programma “Kultūra, kultūras mantojuma nosargāšana un tūrisma attīstība apgabalā 2014.–2020. gadā”: <http://docs.cntd.ru/document/462704329>.

Vidzemei joprojām ir neizmantots dažādu formu tūrisma potenciāls, kas padarītu šos reģionus pievilcīgākus tūristiem un uzņēmējdarbībā.

Ņemot vērā iekšzemes resursu potenciālu un šī brīža tūrisma attīstības indikatorus, Programmas teritorijā papildu vēsturiskajam un kultūras tūrisma iespējams attīstīt arī tādus tūrisma novirzienus kā uzņēmējdarbības un notikumu tūrisms, atpūtas tūrisms, ūdens tūrisms un medicīnas tūrisms.

2.6. Vide

2.6.1. Dabas resursi

Programmas darbības teritoriju raksturo bagātīga dabiskā vide ar lielu bioloģisko daudzveidību. Teritorijā ir daudz dažādu dabas resursu, piemēram, mežu, ūdeņu, īpaši aizsargāto teritoriju. Viens no vērtīgākajiem dabas resursiem Programmas teritorijā ir meži. Abās valstīs ir ievērojami daudz derīgo izrakteņu, piemēram, kaļķakmens, smilts un dolomīts, ģipsis, kūdra, sapropelis, māls, pazemes minerālūdeņi un daudzi citi.

Virszemes un pazemes ūdeņu ziņā Programmas darbības teritorija ir salīdzināma ar bagātākajām valstīm – uz vienu cilvēku pieejamie ūdens resursi ievērojami pārsniedz tā patēriņu, tādēļ sausums vai ūdens trūkums nav aktuālas problēmas. Tāpat Programmas darbības teritorijā ir daudz ezeru un upju; lielākie ezeri ir Lādogas ezers (17 700 km²) un Peipusa-Pleskavas ezers (3521 km²) Krievijā.

Latvijā ir vairāk nekā 12 tūkstoši upju, 2256 ezeri (Latgalē ir lielākā ezeru koncentrācija Latvijā), kā arī lieli krājumi pazemes dzeramā ūdens. Programmas Latvijas teritorija ir iedalīta trīs lielu upju sateces teritorijās, izveidojot Daugavas, Gaujas un Lielupes upju baseinus. Latvijas iekšzemes ūdens stāvoklis tiek vērtēts kā salīdzinoši labs. 51% iekšzemes virszemes ūdens objektu tiek vērtēti kā labas vai augstas ekoloģiskās kvalitātes.⁸

Programmas Krievijas teritorijā upju stāvoklis dažādos apgabalos ir atšķirīgs, taču kopumā iekšzemes ūdens tiek vērtēts kā mēreni līdz ļoti piesārņots. Ņeva un tās baseins ir neapmierinošā stāvoklī, jo ūdens ir piesārņots ar rūpnieciskajiem atkritumiem un naftas produktiem, kurus pārvadā pa šo upi. Volhovas, Lugas un Ņevas baseini ir piesārņotākie visā reģionā. Neapmierinoša ūdens kvalitāte reģionā tiek saistīta ar augstu attīstības ietekmi uz vidi, it īpaši ar piesārņotu vai nepietiekami apstrādātu notekūdeņu iepludināšanu virszemes ūdeņos. Ziemeļu dimensijas vides partnerības projekti palīdzējuši sākt risināt problēmas un gādājuši, ka ekoloģiskais stāvoklis reģionā ir ievērojami uzlabojies.

Abām valstīm ievērojamas teritorijas ir pakļautas īpašai valsts/federālajai aizsardzībai (“aizsargājamās teritorijas/īpaši aizsargājamās teritorijas”), lai pasargātu un uzturētu dabas bioloģisko daudzveidību. Šīs teritorijas ir svarīgas atpūtas un izglītības mērķiem.

Sanktpēterburgas dabas rezervju fonds aptver 14 aizsargājamās reģionālas nozīmes teritorijas, kas veido 4,15% pilsētas platības.⁹ Ļeņingradas apgabalā ir 46 aizsargājamās teritorijas, kas aizņem 6,8% kopējās platības, ieskaitot divas federāli

⁸ Vides politikas stratēģija 2014. –2020. gadam, Latvija, 2014.

⁹ Valsts iestādes “Sanktpēterburgas Aizsargājamo teritoriju direkcija” oficiālā mājaslapa: http://oopt.spb.ru/protected_areas

aizsargājamās teritorijas – valsts dabas rezervātus, proti, “Нижнесвирский” dabas rezervātu un “Мшинское болото” mikrorezervātu, 40 reģionālas nozīmības aizsargājamās teritorijas (piemēram, dabas parks “Вепский лес”), 24 valsts dabas rezervātus un 15 dabas pieminekļus, kā arī četras vietējas nozīmes aizsargājamās teritorijas.¹⁰ Pleskavas apgabalā ir 42 aizsargājamās teritorijas – starptautiskas nozīmes mitrājs “Peipusa ezera malas zemene”, trīs federāli aizsargājamās teritorijas – nacionālais parks “Себежский”, valsts dabas rezervāts “Полистовский” un valsts dabas zooloģiskais rezervāts “Ремдовский”, 11 valsts savvaļas rezervāti un 15 reģionālas nozīmes pieminekļi, divi reģionālas nozīmes rezervāti, divi reģionālas nozīmes kūrorti – sanatorija “Череха” un “Голубые Озера” un 10 vietējas nozīmes aizsargājamās teritorijas.¹¹

Latvijā īpaši aizsargājamās teritorijas veido apmēram 30% no Vidzemes platības, 12% no Latgales platības, 10% no Rīgas platības un 10% no Zemgales platības.¹² Programmas teritorijā atrodas trīs nacionālie parki: Ķemeru nacionālais parks Pierīgā, Gaujas nacionālais parks Vidzemē un Rāznas nacionālais parks Latgalē. Tāpat Programmas teritorijā ir stingra režīma dabas rezervāti (kuros aizliegtas jebkādas darbības): Krustkalnu un Teiču dabas rezervāti Latgalē un Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts. Programmas Latvijas teritorijā ir arī 33 dabas parki, deviņi aizsargājami ainavu apvidi, daudzi dabas rezervāti un pieminekļi, piemēram, aizsargājami koki, dendroloģiskie stādījumi un citi.¹³

Programmas teritorijā ir arī piekrastes zona ap Rīgas jūras līci (ieskaitot četras aizsargājamās jūras teritorijas) un Somu līci. Baltijas jūras piekrastes ūdens kvalitāte ir ārkārtīgi nozīmīga tūrisma un zivsaimniecības attīstībai. To ārkārtīgi ietekmē jūrā ieplūstošie upju ūdeņi.

Lielākajām aizsargājamajām dabas teritorijām Programmas Latvijas daļā (Ķemeru, Rāznas un Gaujas nacionālajiem parkiem, kā arī Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātam) ar Programmas 2007.–2013.gadam palīdzību tika izveidoti pieci dabas izglītības centri, kuros iespējams iegūt vispārīgu informāciju par dabas aizsardzību un saglabāšanu, kā arī īpašu informāciju par dabas aizsardzības teritoriju, kuras tuvumā izveidots attiecīgais dabas izglītības centrs.

Ekonomiskās aktivitātes rada tādus vides sarežģījumus kā piesārņojums un risks vides un cilvēku veselībai. Nozīmīgākie risku samazināšanas instrumenti ir dažādi tehnoloģiskie jauninājumi, adekvāti pieejamie resursi pārvaldībai un operatīvajām darbībām, kā arī attiecīgi kvalificēti speciālisti. Pārrobežu sadarbība var palīdzēt samazināt reaģēšanas laiku nelaimes gadījumu un ārkārtas situāciju laikā, kā arī uzlabot uguns un plūdu drošības pasākātbaumu organizāciju. Tā kā nav efektīvas plūdu menedžmenta sistēmas, pastāv pierādījumi par arvien pieaugošiem plūdu riskiem (arī lietus ūdeņu izraisītiem plūdiem) un zaudējumiem ekonomikai un privātajam sektoram.

Lai gan Programmas teritorijā ir bagātīgi dabas resursi, tā joprojām neizmanto pilnu potenciālu attālā novietojuma un apmeklētājiem paredzētās informācijas, pakalpojumu un infrastruktūras trūkuma dēļ. Lai uzlabotu vides tūrisma kvalitāti,

¹⁰ Ļeņingradas apgabala dabas resursu komitejas oficiālā mājaslapa: <http://nature.lenobl.ru/programm/oopt>
<http://oopt.aari.ru/>

¹¹ Pleskavas apgabala Dabas resursu pārvaldes un vides aizsardzības komitejas oficiālā mājaslapa: <http://www.priroda.pskov.ru/oopt-pskovskoi-oblasti>.

¹² Informācijas avots – attiecīgais reģionālās plānošanas dokuments.

¹³ Latvijas Dabas aizsardzības pārvaldes oficiālā mājaslapa: www.daba.gov.lv.

ārkārtīgi svarīgi līdzsvarot dabas resursu saglabāšanu un attīstīšanu, radot ilgtspējīgas tūrisma vietas.

Pilnīgu dabas resursu izmantojumu apgrūtina arī ilgtspējīgas un vienotas pārvaldības sistēmas, piemēram, upju, ezeru, mežu un aizsargājamo teritoriju pārvaldes plāna, trūkums (arī apkarojot piesārņojumu, ja tas ir attiecināms).

Lai iedarbīgi izpētītu dabas resursus, liela uzmanība jāvērs uz uzlabotu plašākas sabiedrības informēšanu un izglītošanu saistībā ar dabas aizsardzību.

2.6.2. Atkritumu apsaimniekošana

Latvijā darbojas 11 pašvaldību sadzīves atkritumu apsaimniekošanas poligoni, taču iedzīvotājiem ārpus reģionālajiem centriem nav pieejama atkritumu šķirošana. Ar Eiropas Savienības finansējuma palīdzību atbalstīti 30 pašvaldību sadzīves atkritumu poligoni (aptuveni 51 hektāra platībā). Atkritumu pārstrādi veic atkritumu apsaimniekošanas komersanti. Ņemot vērā atkritumu apjomu, liela uzmanība jāpievērš pašvaldību un bīstamo atkritumu plūsmas pārvaldībai saskaņā ar Eiropas Savienības direktīvām, par kuru ievērošanu ir atbildīgas vietējās pārvaldes iestādes. Šobrīd atkritumu pārstrāde un reģenerācija pašvaldībās attīstās lēni. To skaidro ar faktu, ka 2010.gadā Latvijā 91% no pašvaldībās savāktajiem atkritumiem apglabāti atkritumu poligonos.¹⁴

Krievijā ražošanas uzņēmumi, kuri veido Sanktpēterburgas un Ļeņingradas apgabala ekonomikas pamatu, ģenerē daudz rūpniecisko atkritumu, ko nepieciešams apsaimniekot. Turklāt atbilstoši Ļeņingradas apgabala pārvaldes iestāžu sniegtajai informācijai katru gadu apgabalā uzkrājas 1,7 tonnas cieto mājsaimniecības atkritumu. Jaunākie statistikas dati liecina, ka 500 no aptuveni 9000 uzņēmumiem apgabalā ziņo par gada laikā saražotiem 3,7 miljoniem tonnu rūpniecisko atkritumu, bieži arī par bīstamajām vielām. Pleskavas apgabalā cieto atkritumu apsaimniekošanas poligonos katru gadu nonāk vairāk nekā 200 000 tonnu atkritumu. Taču aptuveni 30% iedzīvotāju nav piekļuves cieto atkritumu pārstrādes sistēmas pakalpojumiem.¹⁵ Pašvaldībās atkritumu pārstrāde un reģenerācija attīstās lēni. Pārstrādāti tiek 10 līdz 15% visu atkritumu un tikai 4 līdz 5% pašvaldību cieto atkritumu. Lielākoties atkritumi tiek uzkrāti poligonos, un kopumā Krievijā to ir vairāk nekā 10 000.¹⁶ Lielākās problēmas cieto atkritumu apsaimniekošanā sagādā tas, ka trūkst poligonu, kas būtu aprīkoti cieto atkritumu uzglabāšanai, kā arī pastāv daudz nelegālo izgāztuvju. Poligonu problēmas varētu atrisināt, attīstot atkritumu pārkraušanas vai uzglabāšanas staciju tīklu. Kopumā cieto atkritumu apsaimniekošanas un pārstrādes sistēma Krievijas teritorijā ir neapmierinošā stāvoklī, tādēļ jaunajā Programmā nepieciešams izvērst sadarbību.

Abu valstu Programmas teritorijā novērota arī zema informētība par atkritumu apsaimniekošanu un tās ietekmi uz vidi, kas noved pie bezrūpīgas attieksmes un resursu iznīkošanas ikdienā.

¹⁴ Vides politikas stratēģija 2014. –2020. gadam, Latvija, 2014.

¹⁵ Reģionālā ilgtermiņa programma “Rūpniecisko un pašvaldību atkritumu apsaimniekošana Pleskavas apgabalā 2011.–2015. gadam”: <http://docs.cntd.ru/document/924024251>.

¹⁶ Federālā dabas resursu uzraudzības dienesta oficiālā mājaslapa: <http://rpn.gov.ru/>.

2.7. Robežšķērsošanas vietas

Labi apstākļi cilvēku un preču mobilitātei ir svarīgs faktors efektīvai sociālajai un ekonomiskajai sadarbībai starp pārrobežu partneriem. Cilvēku un preču plūsmu starp Latviju un Krieviju ietekmē esošais vīzu un robežšķērsošanas režīms, jo abu valstu robeža ir arī Šengenas zonas ārējā robeža. Viena no lielākajām problēmām uz Latvijas-Krievijas robežas ir zema robežšķērsošanas punktu caurlaidība vīzu pārbaudes, muitas un veterinārās kontroles dēļ; tā rezultātā uz robežas veidojas garas rindas cilvēkiem un visa veida transportlīdzekļiem.

Tā kā trūkst pārrobežu vai robežai tuvēju sabiedriskā transporta savienojumu, personiskās automašīnas ir galvenais pārvietošanās līdzeklis, šķērsojot robežu. Lai gan Latvijā uzlabota robežšķērsošanas punktiem pievedošo ceļu kvalitāte, Krievijā joprojām nepieciešams veikt vairāku ceļu rekonstrukciju un izbūvēt tiltus, kas pieved robežšķērsošanas punktiem, it īpaši attiecībā uz robežšķērsošanas punktu "Vientuļi".

Reģionālo attīstību ietekmē robežšķērsošanas kvantitatīvā kapacitāte un zemie robežšķērsošanas punktu infrastruktūras standarti, jo šie faktori skar darba vietu/nodarbinātības pieejamību vietējiem iedzīvotājiem un viņu ekonomisko aktivitāti. Lai iegūtu pieeju materiāliem un infrastruktūrai, var būt nepieciešams ilgāks laiks, turklāt tā var būt dārgāka, tādējādi darbinieku mobilitāte ir vēl viena nozare, kuru var negatīvi ietekmēt transporta un robežšķērsošanas infrastruktūras ierobežojumi.

Panākti ievērojami uzlabojumi saistībā ar robežšķērsošanas punktu kontroles aprīkojumu, taču vēl daudz jādara, lai kontroli padarītu efektīvāku.

Galvenās problēmas ir nepietiekama robežšķērsošanas infrastruktūra saistībā ar šī brīža transportlīdzekļu un cilvēku plūsmu, transporta infrastruktūras sašaurinājumi starp robežšķērsošanas punktiem un pirms tiem, kas apgrūtina transporta plūsmu un rada drošības riskus, kā arī novecojusi pamatinformācija par robežšķērsošanas punktiem, lai nodrošinātu iedzīvotājiem, vietējiem uzņēmējiem, tūristiem un smago automašīnu šoferiem efektīvu un komfortablu robežas šķērsošanu. Tā kā robežšķērsošanas punkti pierobežas teritorijas iedzīvotājiem ir viena no galvenajām darba vietām, nodarbinātā personāla darba apstākļus nedrīkst novērtēt par zemu.

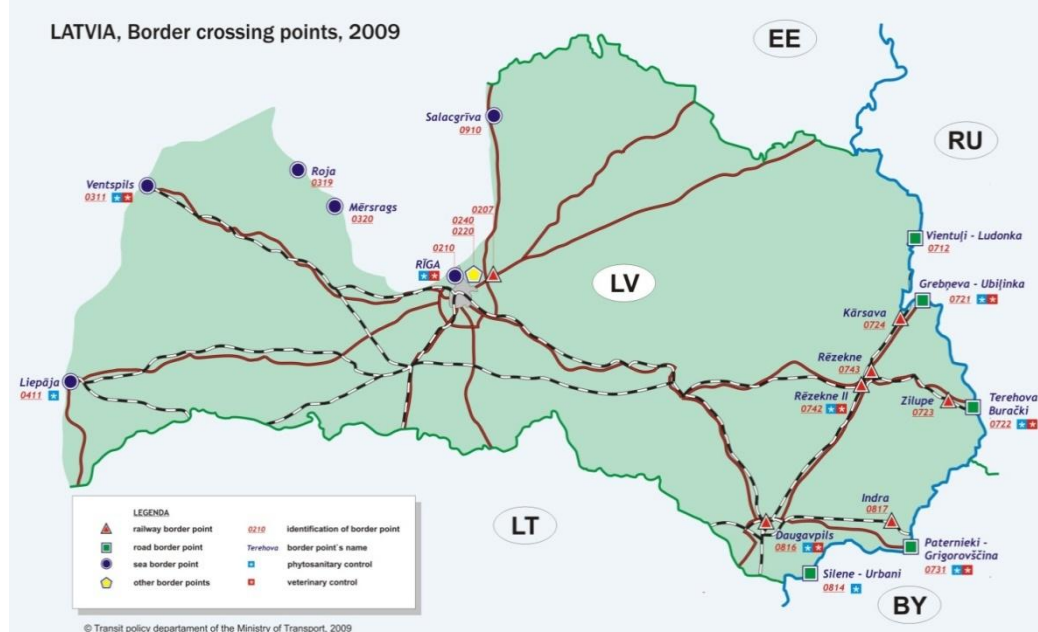
Saskaņā ar Latvijas un Krievijas savstarpējiem līgumiem un attiecīgajiem nacionālajiem dokumentiem uz robežas starp Latviju un Krieviju ir šādi robežšķērsošanas punkti:

1. tabula

Nosaukums un atrašanās vieta (Latvijā)	Nosaukums un atrašanās vieta (Krievijā)
<i>Ceļu robežšķērsošanas punkti</i>	
Vientuļi (Viļakas novads) ¹⁷	Ļudonka (Pitalovas rajons Pleskavas apgabalā)
Grebņova (Kārsavas novads)	Ubiļinka (Pitalovas rajons Pleskavas apgabalā)

¹⁷ Tehniskā stāvokļa dēļ atvērts transportlīdzekļiem, kas nepārsniedz 3,5 tonnas.

Terehova (Zilupes novads)	Burački (Sebežas rajons Pleskavas apgabalā)
Pededze (Alūksnes novads) ¹⁸	Bruņiševa (Pečoru rajons Pleskavas apgabalā)
<i>Dzelzceļa robežšķērsošanas punkti</i>	
Kārsava (Kārsavas novads)	Skangaļi (Pitalovas rajons Pleskavas apgabalā)
Zilupe (Zilupes novads)	Pasiene (Sebežas rajons Pleskavas apgabalā)

2. attēls. Robežšķērsošanas punkti Latvijā

Ceļa robežšķērsošanas punktu darbības pārskats un galvenie izaicinājumi:

- **Terehova (LV) – Burački (RU)** ir noslogotākais diennakts robežšķērsošanas punkts, kas uzņem lielāko skaitu smago automašīnu, jo atrodas uz autoceļa Rīga-Terehova-Maskava. Šis robežšķērsošanas punkts tradicionāli pazīstams ar garākām rindām nekā citviet. 2014.gadā tika uzlabots kontroles aprīkojums, turklāt 2015.gadā iepļānota vēl tālāka attīstība. No 2011.gada Buračkos notiek remontdarbi. Lielākais sašaurinājums ir ceļa posmā starp Terehovu un Buračkiem, kur katrā virzienā ir tikai viena josla; tā rezultātā veidojas smago un vieglo automašīnu rindas. Esošā Terehovas-Buračku infrastruktūra neļauj nodrošināt Latvijas-Krievijas vienoto zaļo koridoru automašīnām un pasažieriem, kuriem nav deklarējamu preču abās pusēs (nav Latvijā un Krievijā deklarējamu preču), kā arī neļauj ieviest joslu atzītajiem komersantiem (AK), vienkāršotām procedūrām un cilvēkiem un smagajām automašīnām ar privilēģijām robežšķērsošanai ārpus rindas kārtībā. Terehovas novecojusī infrastruktūra (kopš 1997.gada) neļauj veikt efektīvas kontroles funkcijas, ieviest pienācīgu darba vidi kontrolējošajam personālam un mūsdienīgas telpas cilvēkiem, kuri ir spiesti uzgaidīt robežšķērsošanas laikā.

¹⁸ Tehniskā stāvokļa dēļ šobrīd atvērts tikai Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas iedzīvotājiem.

- **Grebņeva (LV) - Ubiļinka (RU)** ir otrais noslogotākais diennakts robežšķērsošanas punkts, kas atrodas uz autoceļa Rīga-Grebņeva-Sanktpēterburga. 2011.gadā Grebņevā pabeigti importa plūsmas infrastruktūras modernizācijas darbi. Eksporta plūsmas infrastruktūra Grebņevā vēl tiks modernizēta saskaņā ar aktualizēto tehnisko projektu. Iecerētā Ubiļinkas kapacitāte trīskārt pārsniedz plānoto Grebņevas kapacitāti. Kopš 2013.gada Latvijas un Krievijas muitas iestādes kopīgi ievieš Latvijas – Krievijas zaļā koridora projektu, kas ļaus samazināt gaidīšanas laiku tiem pasažieriem, kuri šķērs robežu ar mašīnu un kuriem nav deklarējamu preču nevienā no pusēm (nav Latvijā un Krievijā deklarējamu preču). Galvenais sašaurinājums ir ceļa posmā starp Grebņevu un Ubiļinku, kur abos virzienā ir tikai divas joslas, kas noved pie smago un vieglo automašīnu rindām. Šī brīža Grebņevas-Ubiļinkas infrastruktūra neļauj nodrošināt vienoto zaļo koridoru mašīnām un cilvēkiem, AK un vienkāršotām procedūrām.
- **Pededze (LV) - Bruņiševa (RU)** ir robežšķērsošanas punkts, kas šobrīd atvērts tikai abu valstu iedzīvotājiem un strādā darba dienas laikā (no 09.00 līdz 19.00). 2007.gadā tika pabeigta Pededzes modernizācija, ļaujot dienas laikā uzņemt 150 līdz 200 automašīnas. Bruņiševas modernizācija 2014.gadā tika uzsākta plašāka Igaunijas – Latvijas – Krievijas projekta “Robežšķērsošanas punkta “Vientuļi” (Latvijā) rekonstrukcija un robežšķērsošanas punkta “Bruņiševa” (Krievijā) sagatavošana” ietvaros. Pēc rekonstrukcijas pabeigšanas abu pušu infrastruktūra būs atbilstoša, lai pildītu daudzpusēja pasažieru kontrolpunkta funkcijas.
- **Vientuļi (LV) – Ļudonka (RU)** ir robežšķērsošanas punkts transportlīdzekļiem, kuru masa nepārsniedz 3,5 tonnas. Vientuļu rekonstrukcija (1. un 2. fāze) 2014.gadā tika uzsākta plašāka Igaunijas – Latvijas – Krievijas projekta “Robežšķērsošanas punkta “Vientuļi” (Latvijā) rekonstrukcija un robežšķērsošanas punkta “Bruņiševa” (Krievijā) sagatavošana” ietvaros. Saskaņā ar Latvijas Ministru kabineta lēmumiem Vientuļu modernizācijas darbi (3. un 4. fāze) būs pabeigti līdz 2015.gada 31.decembrim. Pēc modernizācijas Vientuļu tehniskais stāvoklis ļaus veikt visas daudzpusēja kravas un pasažieru kontrolpunkta funkcijas. Ļudonka ir atjaunota, taču vairāku Krievijas ceļa posmu un tiltu tehniskā stāvokļa dēļ pastāv noteikti ierobežojumi; šīs nepilnības nepieciešams novērst.

Lai gan robežšķērsošanas kontrolpunktu modernizācijai jau tagad atvēlētas lielas investīcijas, sinhronizējot attīstību abās pusēs, turklāt liels finansējums ieguldīts un vēl ieplānots ceļu kvalitātes uzlabošanai un kontroles efektivitātes veicināšanai ar īpašu aprīkojumu, esošais robežšķērsošanas kontrolpunktu potenciāls joprojām netiek pilnībā izmantots un nepieciešams novērst ceļu sašaurinājumus.

3. NODAĻA. Programmas stratēģija

3.1. Programmas konteksts

Šī Programma ir divpusēja starp Latviju un Krievijas Federāciju. Eiropas Savienība sniedz finansiālu palīdzību EKI ietvaros, kas izveidots, lai atbalstītu Eiropas kaimiņattiecību politiku (turpmāk saukts – EKP).

EKP izstrādāta 2004.gadā un pārskatīta 2011.gadā ar mērķi novērst jaunu robežšķirtņu rašanos starp paplašināto Eiropas Savienību un tās kaimiņvalstīm un tā vietā nostiprināt visu partneru, ieskaitot visus Eiropas Savienības iedzīvotājus, labklājību, stabilitāti un drošību. Šīs politikas pamats ir demokrātijas vērtības, tiesiskuma principi un cilvēktiesību ievērošana.

EKP sniedz plašu instrumentu klāstu, kā arī dažādas divpusējas, reģionālas un daudzpusējas sadarbības iniciatīvas. EKP piedāvā partnervalstīm piedalīties dažādās Eiropas Savienības aktivitātēs ar mērķi palielināt sadarbību politiskos, drošības, ekonomikas un kultūras jautājumos.

EKPI ir nozīmīgākais finanšu instruments, ar kuru paredzēts atbalstīt EKP, sniedzot konkrētu palīdzību. Tas izstrādāts 2007.gadā, aizstājot sadarbības programmas TACIS (Austrumeiropas valstīm) un MEDA (Vidusjūras reģiona valstīm). EKPI mērķis bija izveidot teritoriju ar vienotām vērtībām, stabilitāti, labklājību, uzlabotu sadarbību un dziļāku ekonomisko un reģionālo integrāciju, aptverot plašu klāstu sadarbības nozaru. Tas veicināja divpusēju, reģionālu un nozaru sadarbību.

Kopš 2014.gada EKPI ir aizstāts ar EKI. Šis dokuments pastiprināti pievēršas politikas veidošanai un sniedz labākajām iesaistītajām pusēm paaugstinātu diferenciāciju, vairāk elastības, stingrākus nosacījumus un stimulus. Daļa EKI finansējuma ir paredzēta pārrobežu sadarbībai, kuras ietvaros EKI finansē vienotas programmas, savedot kopā dalībvalstu reģionus un partnervalstis, kurām ir kopīgas robežas.

EKI plānošanas dokumentā definēti visaptveroši stratēģiskie mērķi EKI finansētai pārrobežu sadarbībai:

- veicināt ekonomisko un sociālo attīstību kopējās robežas abās pusēs;
- strādāt ar kopīgiem vides, sabiedrības veselības, drošības un drošuma izaicinājumiem;
- veicināt labākus nosacījumus un kārtību cilvēku, preču un kapitāla mobilitātei.

Ikvienas pārrobežu programmas uzdevums ir sekmēt vismaz vienu no šiem stratēģiskajiem mērķiem.

EKI finansētā pārrobežu sadarbība iesaista reģionus abpus Eiropas Savienības robežas kopīgā projektā, kura ietvaros partneri izmanto kopīgu budžetu, pārvaldes struktūras, tiesisko ietvaru un ieviešanas noteikumus, panākot pilnībā līdzsvarotu partnerību starp programmā iesaistītajām valstīm.

Galvenais EKI finansēto pārrobežu sadarbības projektu mērķis ir veicināt īpašu attiecību veidošanos ar kaimiņvalstīm, lai izveidotu teritoriju, kuru raksturo labklājība un kaimiņattiecības, kura ir balstīta uz Eiropas Savienības vērtībām un kuru raksturo tuvas, mierpilnas un sadarbībā balstītas attiecības saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 8.punktu.

3.2. Programmas stratēģijas apraksts un pamatojums

Balstoties uz EKI finansējuma mērķiem, Programma nostiprinās attiecības ar partnervalstīm un veicinās uzlabotu politisko sadarbību un progresīvu ekonomisko integrāciju.

Tās **stratēģiskais mērķis** ir atbalstīt vienotus centienus risināt pārrobežu attīstības izaicinājumus un veicināt Eiropas Savienības ārējās pierobežas teritorijas un to Krievijas reģionu, kas robežojas ar Eiropas Savienību, esošā potenciāla ilgtermiņa izmantojumu.

Programmas mērķis ir panākt pozitīvas izmaiņas tādās nozarēs kā uzņēmējdarbība, vides aizsardzība un pārrobežu mobilitāte.

Lai sasniegtu stratēģisko mērķi, Programmas dalībvalstis ir definējušas **trīs tematiskos mērķus** (turpmāk tekstā – TM):

- “Uzņēmējdarbības un mazo un vidējo uzņēmumu attīstība” – TM1 (stratēģiskais mērķis A).
- “Vides aizsardzība, klimata izmaiņu mazināšana un pielāgošanās” – TM6 (stratēģiskais mērķis B).
- “Robežas pārvaldības un drošības, mobilitātes un migrācijas pārvaldības veicināšana” – TM10 (stratēģiskais mērķis C).

Visi TM ir ietverti Programmas prioritātēs:

- Prioritāte 1.1. “Uzņēmējdarbības veicināšana un atbalsts” (atbilst TM1).
- Prioritāte 1.2. “Jaunu produktu un pakalpojumu izstrāde un veicināšana, izmantojot vietējos resursus” (atbilst TM1).
- Prioritāte 2.1. “Efektīva dabas resursu pārvaldība” (atbilst TM6).
- Prioritāte 2.2. “Kopīgas darbības vides aizsardzībai” (atbilst TM6).
- Prioritāte 2.3. “Atbalsts ilgtspējīgām atkritumu un notekūdeņu pārvaldības sistēmām” (atbilst TM6).
- Prioritāte 3.1. “Robežšķērsošanas efektivitātes un drošības uzlabošana” (atbilst TM10).

Atbalsts „cilvēks cilvēkam” (*people-to-people*) aktivitātēm nav izdalīts kā atsevišķa prioritāte, bet ir iekļauts kā horizontālais princips visās programmas prioritātēs. Tas ietver arī pastiprinātu sadarbību starp vietējām un reģionālām pārvaldes iestādēm, nevalstiskajām organizācijām un citām pilsoniskās sabiedrības grupām, universitātēm un skolām, tirdzniecības kamerām utt.

TM un attiecīgo prioritāšu izvēle balstīta uz Programmas darbības teritorijas raksturojumu un identificētajām attīstības vajadzībām un izaicinājumiem, kurus iespējams atrisināt ar pārrobežu sadarbību, sniedzot labumu abām pusēm. Programma palīdzēs sasniegt visus trīs EKI plānošanas dokumentā definētos visaptverošos mērķus.

TM un attiecīgās prioritātes identificētas daudzlīmeņu analīzes laikā. Lai pamatotu TM izvēli, veikta Programmas darbības teritorijas sociālekonomiskā analīze, nacionālo un reģionālo stratēģisko dokumentu un iepriekšējās pieredzes analīze, kā arī noturētas sabiedriskās apspriedes ar vietējām, reģionālām un valsts līmeņa pārvaldes iestādēm un ekspertiem. Turpinājumā sniegts apkopojošs pārskats par tematisko mērķu un attiecīgo prioritāšu pamatojumu.

Programmas darbības teritorija ietver reģionus ar ilgtermiņa bezdarbu un salīdzinoši pasīvu uzņēmējdarbību, kas Programmas ietvaros ļauj izvirzīt *TM1 "Uzņēmējdarbības un mazo un vidējo uzņēmumu attīstība"*. Lai gan Programmas teritorijā jau pastāv uzņēmējdarbības atbalsta vide, nepieciešams veicināt biznesa aktivitātes, it īpaši ārpus Programmas darbības teritorijas lielajiem ekonomiskajiem centriem, uzlabojot uzņēmējdarbības infrastruktūru un vairojot uzņēmēju kapacitāti. Iepriekšminētais atbalsts uzņēmējdarbībai ir nozīmīgs, lai sasniegtu augstāku produktivitāti un veicinātu inovatīvu uzņēmumu attīstību. Lai ietekmētu uzņēmējdarbības izaugsmi ilgtermiņā, nepieciešams atbalstīt un iedrošināt uzņēmējdarbības domāšanu un aktivitātes. Viens no reģionu ekonomiskās izaugsmes priekšnosacījumiem ir peļņu nesoši mazie un vidējie uzņēmumi. Sociālekonomiskās situācijas analīze liecina, ka kopējais mazo un vidējo uzņēmumu skaits programmas teritorijā uz 1000 iedzīvotājiem ir salīdzinoši zems (izņemot Sanktpēterburgu), tādēļ pienācīga uzmanība jāpievērš mazo un vidējo uzņēmumu dibināšanas veicināšanai, to tālākās attīstības un izaugsmes atbalstam.

Vērtējot iepriekšējo pieredzi sociālekonomiskās attīstības veicināšanā, veicinot uzņēmējdarbību Programmas 2007.–2013.gadam ietvaros, var secināt, ka apstiprinātos projektos lielākoties tika atbalstītas "mīkstās" aktivitātes (*soft activities*), lai veicinātu pārrobežu teritorijas uzņēmēju sadarbību, piemēram, rīkojuši uzņēmējdarbības izstādes, apmācības, seminārus, kontaktu gūšanas pasākumus un tamlīdzīgi. Liela daļa aktivitāšu pievērsta uzņēmējdarbības konkurētspējas veicināšanai, stimulējot investīciju piesaisti, uzlabojot darbinieku izglītības līmeni un veicot citas darbības. Kopumā vislielākā interese izrādīta par uzņēmējdarbības atbalsta instrumentu attīstību un uzņēmējdarbības vides uzlabošanu.

Lai turpinātu iepriekš gūto pieredzi, jaunā Programma pievēršas turpinājumā norādītajiem uzņēmējdarbības jautājumiem: uzņēmējdarbības uzsākšana, kopīgu aktivitāšu un sadarbības veicināšana, kā arī kapacitātes paaugstināšana. Jaunu mazo un vidējo uzņēmumu dibināšana tiks iedrošināta ar uzņēmējdarbības inkubatoriem, tehnoloģiju parkiem un citām uzņēmējdarbības attīstības institūcijām, kas sniegs fiziskas telpas birojiem un darbības uzsākšanai, kā arī nepieciešamo pieredzi un palīdzību tehnoloģiju jautājumos. Programmā būs atbalstāmas konsultācijas (mentorings, apmācības, pieredzes apmaiņa utt.) par jautājumiem, kas saistīti ar uzņēmējdarbību. Atbalstot šīs aktivitātes, sagaidāms, ka tiks radīta labvēlīga vide jaunām uzņēmējdarbībās iniciatīvām.

Tāpat iecerēts, ka, veicinot uzņēmējdarbības iespējas un sadarbību starp uzņēmumiem, kā arī sekmējot uzņēmējdarbības atbalsta institūciju darbu, tiks radītas kopīgas iniciatīvas preču un pakalpojumu radīšanas veicināšanai. Īpaši Programma sniedz atbalstu jaunu un vietējos resursos balstītu produktu un pakalpojumu radīšanas veicināšanai.

Programmā paredzēts atbalstīt ne tikai uzņēmējdarbības tālāku attīstību, bet arī darbības, kas saistītas ar kapacitātes paaugstināšanu (piemēram, pārrobežu sadarbības veicināšanu, pētniecības un izglītības iestāžu iesaistīšanu utt.).

Programma tiecas veicināt teritorijas ilgtspējīgu izaugsmi, nodrošinot līdzsvaru starp ekonomiskajām un vides interesēm. Pārrobežu sadarbībai ir potenciāls uzlabot Programmas darbības teritorijas tūrisma un ikdienas vidi.

Izvirzot TM6 "Vides aizsardzība, klimata izmaiņu mazināšana un pielāgošanās", Programma tiecas aizsargāt un attīstīt reģiona unikālo un kopīgo dabas un kultūras mantojumu, veicināt ilgtspējīgu dabas resursu izmantojumu, kā arī iedrošināt pārrobežu sadarbības iniciatīvu attīstību ilgtspējīgām atkritumu un

notekūdeņu sistēmām. Paredzēts, ka Programmas sadarbības aktivitāšu potenciāls tūrisma nozarē turpinās jau esošo sadarbību, lai panāktu sinerģiju un tūrisma produktu attīstību.

Programmas darbības teritorijas sociālekonomiskās un vides apstākļu analīzes rezultāti apliecina, ka Programmas darbības teritorijai ir ārkārtīgi augsts dabas, eko un kultūras tūrisma potenciāls. Turklāt kopš 2009.gada palielinās to tūristu skaits, kas apmeklē Programmas teritoriju. Aktivitātes, kas saistītas ar tūrisma attīstību pārrobežu reģionos, bija populāras arī iepriekšējās pārrobežu sadarbības programmās un uzrādīja labus rezultātus. Tām bija tālākas attīstības potenciāls. Tā kā aizvien pieaug pieprasījums pēc dažādiem tūrisma produktiem un pakalpojumiem, reģioniem jāspēj sniegt daudzveidīgas iespējas, it īpaši tādas, kas balstītas uz unikāliem vietējiem resursiem.

Šobrīd trūkst labi pārvaldītu sistēmu atkritumiem un to pārstrādei, kā arī nepieciešams atbalstīt modernus risinājumus efektīvam resursu izmantojumam. Turklāt jāuzlabo arī sabiedrības izpratne par videi draudzīgu attieksmi un ilgtspējīga dzīvesveida priekšrocībām.

Programmas darbības teritorijas sociālekonomiskās un vides apstākļu analīzes rezultāti arī liecina, ka lielas platības Programmas darbības teritorijā var raksturot kā senatnīgas vai ar tikai nedaudz izmainītu ainavu; tajās atrodama ārkārtīgi izteikta bioloģiskā daudzveidība. Lai ļautu apmeklētājiem izbaudīt teritorijas skaistumu un tajā pašā laikā saglabātu dabas resursus, Programma tiecas atbalstīt infrastruktūras objektus dabas resursu saglabāšanai. Tā rezultātā Programmas darbības teritorija gūs ekonomisku labumu no potenciāla tūristu skaita pieauguma, piedāvājot iepazīt dažādus dabas objektus, taču tajā pašā laikā saglabās savus dabas resursus neskartus. Tāpat Programma paredz risināt identificētās vides problēmas un riskus, piemēram, piesārņojumu un nepietiekamu atkritumu un notekūdeņu apstrādi, pievēršot uzmanību arī sabiedrības informēšanai par vides aizsardzību un energoefektivitāti, kā arī par klimata izmaiņu cēloņiem un sekām.

Programmā 2007.–2013.gadam bija iestrādāti divi līdzekļi ar vidi saistītu problēmu risināšanai: kopīgas aktivitātes vides un dabas resursu aizsardzībai un energoefektivitātes stimulēšanai un atjaunojamo enerģijas avotu veicināšana. Lielākā daļa īstenoto projektu ietvēra dabisko un mākslīgo ūdens resursu pārvaldību, attīstot attiecināmo infrastruktūru, kā arī veicot pieredzes apmaiņu un uzlabojot pārvaldību. Turklāt vairākas aktivitātes bija veltītas dabas izglītības veicināšanai, medicīnisko atkritumu pārstrādei un ilgtspējīgai lielāko pilsētu zaļo teritoriju pārvaldībai. Ievērojami resursi tika veltīti energoefektivitātei un īpaši atjaunojamo enerģijas avotu izmantojumam. Liela nozīme tika pievērsta pasākumu organizēšanai ar mērķi uzlabot informētību par vides aizsardzību un enerģijas jautājumiem.

Programmā 2007.–2013.gadam īpaši populāra bija tūrismam veltītā sadaļa. Projektu aktivitātes ietvēra dažāda līmeņa investīcijas infrastruktūrā, un ievērojami resursi tika veltīti arī “mīkstajām” aktivitātēm - tūrisma nozares diversifikācijai, popularitātei un tūrisma produktu mārketingam.

TM10 “Robežas pārvaldības un drošības, mobilitātes un migrācijas pārvaldības veicināšana” tiecas attīstīt robežas darbības efektivitāti un drošību, uzlabot robežšķērsošanas infrastruktūru un aprikojumu robežšķērsošanas punktos, kā arī robežas pārvaldību, muitas un vīzu procedūras.

Robežšķērsošanas infrastruktūras kvalitāte ietekmē reģionālo attīstību, jo no tās atkarīga cilvēku un preču mobilitāte. Lai gan Latvijas un Krievijas robežšķērsošanas punktos ieguldītas ievērojamas investīcijas, robežšķērsošanas

infrastruktūras joprojām ir zemā kvalitātē un starp Latvijas un Krievijas robežšķērsošanas punktiem ir ceļa sašaurinājumi. Robežšķērsošanas punktos ne vien trūkst pienācīgas infrastruktūras (piemēram, joslu skaits, ceļi bez sašaurinājumiem, stāvvietu joslas, klientiem paredzētas telpas, mūsdienīgi aprīkoti kabineti personālam utt.), bet nav arī pietiekama aprīkojuma un robežšķērsošanas procedūras joprojām ir iespējams efektīvizēt.

Kopējais prioritātes mērķis (TM10 ietvaros) ir uzlabot reģiona savienojamību un veicināt tā integrāciju, pievēršoties pastāvošajiem efektīvas robežšķērsošanas šķēršļiem. Programma tiecas uzlabot robežšķērsošanas efektivitāti, atbalstot aktivitātes, kas ietver ne vien investīcijas infrastruktūrā, bet arī paaugstina robežas pārvaldības personāla kapacitāti, samazina robežšķērsošanai vajadzīgo laiku un pilnveido robežšķērsošanas kārtību.

2. tabula

Programmas stratēģijas pārskats

Tematiskais mērķis	Prioritātes	Prioritātēm atbilstoši rezultātu rādītāji
1. Uzņēmējdarbības un mazo un vidējo uzņēmumu attīstība (TM1)	1.1. Uzņēmējdarbības veicināšana un atbalsts	Darbojošos mazo uzņēmumu skaita pieaugums
	1.2. Jaunu produktu un pakalpojumu izstrāde un veicināšana, izmantojot vietējos resursus	Jauni uz vietējiem resursiem balstīti pārrobežu produkti un pakalpojumi Vietējo pakalpojumu un produktu attīstīšana, lai piesaistītu reģionam tūristus
2. Vides aizsardzība, klimata izmaiņu mazināšana un pielāgošanās (TM6)	2.1. Efektīva dabas resursu pārvaldība	Apmeklētāju skaita pieaugums atjaunotajos vai jaunizveidotajos dabas resursu objektos Dabas resursu ilgtspēja Programmas darbības teritorijas pievilcības uzlabošanai
	2.2. Kopīgas darbības vides aizsardzībai	Atbilstošo organizāciju un sabiedrības kapacitāte ilgtspējīgai dabas resursu izmantošanai

	2.3. Atbalsts ilgtspējīgām atkritumu un notekūdeņu pārvaldības sistēmām	Atbilstošo organizāciju kapacitāte ilgtspējīgai atkritumu un notekūdeņu pārvaldības sistēmu izmantošanai
3. Robežas pārvaldības un drošības, mobilitātes un migrācijas pārvaldības veicināšana (TM10)	3.1. Robežšķērsošanas efektivitātes un drošības uzlabošana	Uzlabota sauszemes robežšķērsošanas personāla kompetence un prasmes
Tehniskā palīdzība	N/A	

3.3. Saderība ar citām stratēģijām un programmām

Programma veicinās trīs EKI programmēšanas dokumentā definētu stratēģisko mērķu sasniegšanu, kā arī pievērsīsies trīs tematiskajiem mērķiem, kuri atbilst Eiropas Reģionālā attīstības fonda Eiropas teritoriālās sadarbības noteiktajiem mērķiem.

Baltijas jūras reģions ir pirmais Eiropas makro-reģions, kuram izstrādāta Eiropas Savienības ilgtermiņa stratēģija. Astoņas ES valstis, kas veido Baltijas jūras reģionu (Zviedrija, Dānija, Igaunija, Somija, Vācija, Latvija, Lietuva un Polija), saskaras ar līdzīgiem izaicinājumiem, kuri atspoguļoti kopīgi apstiprinātajā stratēģijas rīcības plānā. Tas ietver vairākus prioritārus jautājumus, lai glābtu jūru, savienotu reģionu un vairotu labklājību. Stratēģija palīdz mobilizēt visu attiecināmo Eiropas Savienības finansējumu un politikas un koordinēt Eiropas Savienības, Eiropas Savienības valstu, reģionu un Baltijas mēroga organizāciju, finanšu institūciju un nevalstisko nodibinājumu darbības, lai veicinātu līdzsvarotāku Baltijas jūras reģiona attīstību. Līdzšinējie sasniegumi iekļauj uzlabotu sadarbību starp reģioniem un citiem partneriem, kā arī Krievijas partneru iesaisti tādos jautājumos kā vides aizsardzība, ūdens kvalitāte un inovācijas.

Programma veicina stratēģijas “Eiropa 2020” izvirzīto mērķu sasniegšanu “gudrai”, “ilgtspējīgai” un “integrētai” izaugsmei. Prioritātes 1.1. un 1.2. atbalsta stratēģijas “Eiropa 2020” mērķi par “gudru izaugsmi”. Lai atbalstītu zināšanās balstītu Programmas darbības teritorijas ekonomiku, inovatīva uzņēmējdarbība (mazie un vidējie uzņēmumi) izvirzīta kā galvenā mērķa grupa. Prioritātes 2.1., 2.2. un 2.3. atbalsta stratēģijas “Eiropa 2020” mērķus par “gudru izaugsmi” un “ilgtspējīgu izaugsmi”.

2014.–2020.gadā Latvija, kā Eiropas Savienības dalībvalsts, ieviesīs darbības programmu “Izaugsme un nodarbinātība” atbalstam no Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Kohēzijas fonda, Eiropas Sociālā Fonda un īpaša piešķiruma Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvai saskaņā ar mērķi “Investīcijas izaugsmei un nodarbinātībai” Latvijā. Pieminētās darbības programmas prioritātes ir saistītas ar Programmas ietvaros izvirzītajām prioritātēm, taču šīs aktivitātes tiks veiktas vienas valsts teritorijā un tieksies sasniegt nacionāla līmeņa mērķus. Turpretī Programma atbalstīs tikai tās aktivitātes, kurām būs nešaubīga pārrobežu ietekme, izmantojot izvēlētajās prioritātēs pārrobežu sadarbības pievienoto vērtību.

Plānošanas periodā no 2014. līdz 2020.gadam tie Latvijas reģioni, kas ietver Programmas pamat un piekļaujošās teritorijas, piedalīsies vairākās programmās

Eiropas teritoriālās sadarbības mērķa ietvaros. Līdztekus šai Programmai Latvija un Krievija piedalīsies arī vairākās EKI pārobežu sadarbības programmās 2014.–2020.gadam, aptverot daļu Programmas darbības teritorijas un skarot līdzīgus sadarbības jautājumus. Latvija un Krievija piedalīsies arī transnacionālajā Baltijas jūras reģiona programmā, kas skars visu Latvijas teritoriju un visu Programmai attiecināmo Krievijas teritorijas daļu un kuras ietvaros abas valstis varēs sadarboties vairākos jautājumos, kas līdzīgi šīs Programmas finansētajām nozarēm. Taču Latvijas un Krievijas dalība iepriekšminētajā programmā ir iespējama tikai kā daļa no plašākas partnerības. Tāpat šīs programmas finansētās aktivitātes pievēršas atšķirīgam un daudz plašākam ģeogrāfiskajam kontekstam, nepieļaujot pārklāšanos ar šo Programmu.

Ir iecerēts koordinēt visus pieejamos attīstības instrumentus, ar mērķi efektīvi izmantot pieejamos finanšu resursus un nodrošināt lielāku katras programmas ietekmi, kā arī palielināt sinerģiju starp programmām. Lai panāktu, ka Eiropas Savienības finansējums tiek izmantots un novirzīts optimālā veidā, veicinot ilgtspējīgu attīstību, visās attiecināmajās programmās tiks iestrādāts koordinācijas mehānisms, lai veiktu informācijas apmaiņu un vairotu saskaņotību un sinerģiju, kā arī novērstu aktivitāšu pārklāšanos un dubultu finansējumu no dažādām reģionālieviestām Eiropas Savienības programmām. Starp koordinācijas līdzekļiem ir arī regulāras kontrolpārbaudes pirms Apvienotā uzraudzības komiteja (turpmāk tekstā – AUK) pieņem lēmumus saistībā ar aktivitāšu finansēšanu. Turklāt lielākā nozīme šajā procesā būs nacionālajām pārvaldes iestādēm, kuras būs pārstāvētas visās šo programmu AUK. Koordinācijas mehānismi nodrošinās, ka šīs Programmas finansētās aktivitātes papildina citu Eiropas Savienības programmu finansētās aktivitātes un tās savstarpēji nepārklājas.

Programma ir izstrādāta, ņemot vērā Latvijas nacionālās stratēģijas – Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2014.–2020.gadam un Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030.gadam – un reģionālās stratēģijas.

Programma palīdzēs ieviest arī turpinājumā uzskaitītās Krievijas nacionālās un reģionālās stratēģijas: “Krievijas Federācijas inovatīvas attīstības stratēģija laika periodam līdz 2020.gadam”, “Gala ziņojums par ekspertu darba rezultātiem cīņā ar Krievijas sociālekonomiskās stratēģijas līdz 2020.gadam aktuālajām problēmām “Stratēģija 2020: Jauns izaugsmes modelis – jauna sociālā politika””, “Krievijas Federācijas Ziemeļrietumu apgabala sociālās un ekonomiskās attīstības stratēģija līdz 2020.gadam”, “Sanktpēterburgas ekonomiskās un sociālās attīstības stratēģija līdz 2030.gadam”, “Ļeņingradas apgabala sociālekonomiskās attīstības koncepts līdz 2025.gadam” un “Pleskavas apgabala sociālekonomiskās attīstības stratēģija līdz 2020.gadam”. Programmas tematiskie mērķi atbilst nacionālā un reģionālā līmeņa stratēģijām. Minētās valsts programmas ir galvenais līdzfinansējuma avots šai Programmai, tādēļ tās pilnībā jāņem vērā.

3.4. Mācības, kas gūtas no iepriekšējām pārobežu sadarbības programmām

Pārobežu sadarbība Programmas darbības teritorijā ir kļuvusi teju par ikdienas realitāti, jo tajā ir arvien vairāk vietējo un reģionālo pārvaldes iestāžu, kuras ir nodibinājušas sadarbības attiecības ārpus valsts robežām. Lai gan dažkārt pieejamie finanšu resursi ir ierobežoti, Latvijas un Krievijas pierobežas reģioni arvien augstāk vērtē vienotu risinājumu meklēšanu līdzīgām problēmām. Taču pārobežu sadarbība

ne vienmēr bijusi tikpat izplatīta kā mūsdienās, it īpaši tādēļ, ka tā bijusi atkarīga no pieejamā finanšu atbalsta.

Igaunijas-Latvijas-Krievijas INTERREG IIIA prioritāte (“ziemeļi”) Baltijas jūras reģiona INTERREG IIIB kaimiņattiecību programmas ietvaros, kuru ieviesa laikā no 2004. līdz 2006.gadam, bija pirmais finanšu instruments, kas sniedza plašas iespējas sadarbībai starp tiešām starpvalstu robežas teritorijām. Igaunijas-Latvijas-Krievijas INTERREG IIIA prioritātes ieviešana ne vien pastiprināja sadarbību starp partneriem, kuri jau iepriekš bija saistījušies kopīgās darbībās, bet arī paplašināja intensīvas pārrobežu sadarbības teritoriju līdz reģioniem, kuri neatrodas tieši uz robežas vai tiešā tās tuvumā. Prioritātes ietvaros tika sasniegti konkrēti rezultāti un sagatavota augsne jaunu un nākotnē īstenojamu projektu idejām 2007.–2013.gada plānošanas periodā, jo daudzu projektu ietvaros tika sagatavoti attīstības plāni gan vispārīgā, gan detalizētā līmenī. Līdztekus “mīkstām” sadarbības formām vairāki projekti ietvēra arī infrastruktūras komponentus. Šīs investīcijas lielākoties bija vērstas uz pierobežā dzīvojošo cilvēku dzīves kvalitātes uzlabošanu. Turklāt tika rekonstruēti daudzi objekti ar tūrisma potenciālu. Prioritātes ieviešana sniedza vietējām ieinteresētajām pusēm vērtīgu mācību par sadarbību uz ES ārējās robežas. Tas palīdzēja izveidot stingru pamatu vietējām praktiskajām zināšanām un aktīvai partnerībai nākamajā plānošanas periodā.

Igaunijas-Latvijas-Krievijas EKPI pārrobežu sadarbības programma 2007.–2013.gadam sniedza iespēju finansēt kopīgus pārrobežu projektus no viena finanšu avota un ar vienotu pārvaldības kārtību. Programmas pārvaldība bija balstīta uz vienlīdzību un partnerību starp iesaistītajām valstīm. Līdztekus attīstības projektiem ievērojams finansējums tika novirzīts lieliem investīciju projektiem, kas tieši saistīti ar robežšķērsošanas punktu kapacitātes uzlabošanu.

Definējot šīs Programmas stratēģiju, kritiski izvērtēta 2007.–2013.gada Programmas pieredze, lai to veidotu uz jau pastāvošiem pamatiem. Šīs Programmas izstrādīti ļoti ietekmēja 2007.–2013.gada Programmas rezultāti. Programmas sagatavošanā vērā ņemtas vairākas mācības, kas gūtas no iepriekšējo gadu pārrobežu sadarbības. Programmā iespējams īstenot veiksmīgu sadarbību un aktivitātes kopīga mērķa vārdā, izmantojot iepriekšējo pieredzi, labākās prakses un sasniegumus. Partneri jau ir pieraduši pie kopīga darba. Liels skaits Latvijas un Krievijas partneru tagad labāk pārzina EKI programmu un projektu ieviešanas prasības.

Kā norādīts EK gala ziņojumā “Starpposma novērtējums par pārrobežu sadarbības programmu Eiropas Kaimiņattiecību un partnerības instrumenta (EKPI) 2007.–2013.gadam ietvaros” (turpmāk tekstā – “Starpposma novērtējuma ziņojums”), EKPI pārrobežu sadarbības programmas prioritātes pilnībā sader ar EKPI pārrobežu sadarbības 1.mērķi “Veicināt ekonomisko un sociālo attīstību kopējās robežas abās pusēs”, 2.mērķi “Pievērsties kopējiem izaicinājumiem tādās nozarēs kā vides aizsardzība, sabiedrības veselība, organizētās noziedzības novēršana un apkarošana” un 4.mērķi “Veicināt vietējās pārrobežu “cilvēki-cilvēkiem” (*people-to-people*) aktivitātes”. EKPI pārrobežu sadarbības programmas prioritātes atbilda arī programmas teritorijas vajadzībām, vislielākā interese bija par 1.prioritāti un pēc tam arī 2. un 4.prioritāti. Mazāka interese bija par 3.prioritāti “Nodrošināt efektīvas un drošas robežas”. Analizētas arī visu trīs Programmas 2007.–2013.gadam iesaistīto valstu kopīgās intereses kopīgi ieviesto projektu kontekstā, kā arī atsevišķi analizēti Latvijas-Krievijas divpusējie projekti. Galvenās sadarbības jomas trīspusējos projektos starp Latvijai, Krievijai un Igaunijai bija atbalsts biznesa un tūrisma attīstībai, kā arī kultūras mantojuma saglabāšana. Latvijas un Krievijas divpusējos projektos pieprasītākās bija tēmas, kas saistītas ar sadarbību starp kopienām, kā arī atbalsts

tādām nozarēm kā pārvadājumi, loģistika un vides aizsardzība. Starpposma novērtējuma ziņojumā sniegtas rekomendācijas un secinājumi tika ņemti vērā izstrādājot jauno Programmu, nodrošinot lielāku saderību ar stratēģijas mērķiem, panākot atbilstību programmas teritorijas vajadzībām.

Attiecībā uz Programmas 2007.–2013.gadam ieviešanu galvenie secinājumi par projektu atlasī (kura tika organizēta divos posmos: atklātie uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus, kuru ietvaros tika iesniegti koncepcijas apraksti, un ierobežotie uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus, kuru ietvaros iepriekš atlasīti projekti varēja iesniegt pilnu pieteikuma formu) ir, ka Atlases komitejai, kurā bija deleģētie pārstāvji no AUK, pieteikumu izvērtēšana prasa daudz laika un šis process noris lēni, taču tas ir draudzīgāks pieteikumu iesniedzējiem. Koncepcijas aprakstu izmantošana sniedza daudz priekšrocību projektu iesniedzējiem un padarīja Programmu 2007.–2013.gadam vieglāk pieejamu plašākam projektu pieteicēju lokam. Ievērojot Starpposma novērtējuma ziņojuma sniegto rekomendāciju, tiks veikts tālāks izvērtējums, lai paaugstinātu Programmas ieviešanas procesa efektivitāti un projektu atlase un līgumslēgšana noritētu pēc iespējas ātrāk, atvēlot pietiekami daudz laika projektu īstenošanai un saglabājot draudzīgus apstākļus pieteikumu iesniedzējiem.

3.5. Risku analīze un to mazināšanas pasākumi

3. tabula

Programmas risku izvērtējums

Riska apraksts	Iespējamība ¹⁹	Ietekme ²⁰	Riska novērtējums	Mazināšanas pasākumi
Kavēšanās uzsākt Programmas ieviešanu Kavēšanās savlaicīgi parakstīt Finansēšanas līgumu var novēlot Programmas ieviešanu, jo saskaņā ar <i>Regulu (ES) Nr.897/2014</i> Programmas ārējo komponentu ar Krieviju nedrīkst uzsākt, kamēr nav stājies spēkā Finansēšanas līgums.	Iespējams	Liela	Liels risks	Programmas nacionālajām atbildīgajām iestādēm un VI cieši jāsadarbības ar iesaistītajām institūcijām un savlaicīgi jāvienojas par Finansēšanas līguma nosacījumiem, kas attiecas uz Programmu jau Programmas izstrādes laikā/ kamēr EK sniedz apstiprinājumu Programmai.
Likumdošanas izmaiņas valstī, kurā atrodas VI, vai	Mazticams	Vidēja	Mazs risks	VI sadarbībā ar Apvienoto tehnisko

¹⁹ Katra riska gadījumā jānorāda, vai tas rada risku: ļoti iespējams (67 līdz 99% iespējamība), iespējams (34 līdz 66% iespējamība) vai mazticams (1 līdz 33% iespējamība).

²⁰ Riska ietekmes novērtējums: maza, vidēja vai liela ietekme.

<p>partnervalstī</p> <p>Tiek pieņemti tādi likumdošanas lēmumi, kas ietekmē VI darbību un apdraud Programmas ieviešanu.</p>				<p>sekretariātu (turpmāk tekstā – ATS) uzraudzīs likumdošanas izmaiņas, kas ietekmē Programmu. Ja VI veiks institucionālas izmaiņas, visas saistības tiks nodrošinātas, pārnesot funkcijas uz līdzīgām institūcijām saskaņā ar to kompetencēm.</p>
<p>Zema mērķa grupu iesaiste</p> <p>VI/ ATS nepietiekama komunikācija ar izvēlētajām mērķa grupām liegs potenciālajiem pieteicējiem iesniegt kvalitatīvus projektu iesniegumus un kvalitatīvi īstenot projektus.</p>	Mazticams	Vidēja	Mazs risks	<p>Programmas ieviešanas laikā periodiski vai saskaņā ar nepieciešamību tiks organizēti Programmas informatīvie pasākumi/ konsultācijas un sanāksmes ar mērķa grupu piedalīšanos, lai sniegtu visām ieinteresētajām pusēm nepieciešamo informāciju. Iesniedzēji/partneri varēs uzdot projekta vadītājiem savus jautājumus skaidrot programmas prasības. Projektam tiks veiktas klātienē pārbaudes, izvērtēti pārskati, kā arī veiktas projektu revīzijas.</p>
<p>Programmas rezultātu un īstenošanas rādītāju nesasniegšana</p> <p>Programmas rezultātu un īstenošanas rādītāji netiku sasniegti, ja projekta pieteicēji nespētu īstenot projekta līgumā definētos rezultātus vai</p>	Mazticams	Vidēja	Mazs risks	<p>VI/ ATS uzraudzīs projektus un rādītāju attīstību. Turklāt tiks izstrādāti projektu novērtēšanas kritēriji, lai gādātu par Programmas</p>

katras prioritātes ietvaros nebūtu saņemts pietiekams skaits projektu pieteikumu.				rezultātu un īstenošanas rādītāju sasniegšanu.
Nepietiekama finanšu plūsma Starpposma maksājumi no EK netiek veikti saskaņā ar plānu. Finanšu resursu trūkums apdraudēs Programmas ieviešanu un projekti netiks īstenoti noteiktajā laikā.	Mazticams	Vidēja	Mazs risks	Tiks nodrošināta uzraudzība savlaicīgai projekta pārskatu iesniegšanai. Tiks nodrošināts savlaicīgs pieprasījums ieplānot nepieciešamos finanšu resursus valsts budžetā. Tiks uzraudzīts arī Programmas finansējuma izlietojums.

3.6. Izvēlēto prioritāšu un objektīvi pārbaudāmo rādītāju apraksts

“Uzņēmējdarbības un mazo un vidējo uzņēmumu attīstība” (TM1)

Prioritāte 1.1. “Uzņēmējdarbības veicināšana un atbalsts”

Sagaidāmie rezultāti

Sagaidāms, ka aktivitātes prioritātes ietvaros kopumā veicinās uzņēmējdarbības garu vietējās sabiedrībās, uzlabos pieeju uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai nepieciešamajiem resursiem, palielinās Programmas teritorijā mazo un vidējo uzņēmumu skaitu uz 1000 iedzīvotājiem un radīs vienas pārrobežu iniciatīvas uzņēmējdarbības veicināšanai.

Sagaidāmie kopējie rezultāti: uzlabojumi esošo uzņēmumu darbībai un iespējām; vairāk jaundibinātu uzņēmumu.

Programmas rezultātu rādītāji

Rādītājs	Mērvienība	Sākotnējā vērtība	Sākuma gads	Mērķa vērtība (2023. gadā)	Datu avots
Darbojošos mazo uzņēmumu skaita pieaugums	Skaita pieaugums	40 894*	2012	42 939 (par 2045 (5%) vairāk)	Oficiālie statistikas dati

* Ekonomiski aktīvie mikro un mazie uzņēmumi Programmas pamatteritorijā.

Prioritātes ietvaros atbalstāmās aktivitātes

Aktivitātes šīs prioritātes ietvaros būs vērstas uz uzņēmējdarbības attīstību un atbalsta mehānismiem uzņēmējdarbības sākšanai un veicināšanai, kā arī uz kopīgu uzņēmējdarbības iespēju veicināšanu, kopīgiem produktiem un kapacitātes stiprināšanu uzņēmējdarbības veicināšanai.

Indikatīvs saraksts ar atbalstāmajām aktivitātēm:

- biznesa atbalsta infrastruktūras attīstība;
- biznesa atbalsta struktūru kapacitāšu stiprināšana;
- aktivitātes uzņēmējdarbības prasmju un gara veicināšanai dažādās mērķa grupās;
- biznesa iespēju veicināšana.

Programmas īstenošanas rādītāji

Rādītājs	Mērvienība	Mērķa vērtība	Datu avots
Atbalstīto uzņēmējdarbības attīstības organizāciju skaits (ENI/CBC 1)	Organizācijas		Projektu pārskati
Uzņēmumu skaits, kas ir iesaisti projektos (ENI/CBC 2)	Uzņēmumi		Projektu pārskati

Potenciālo atbalsta saņēmēju piemēri:

- izglītības iestādes;
- uzņēmējdarbības attīstības organizācijas (ieskaitot nevalstiskās organizācijas, biznesa inkubatorus, tirdzniecības kameras, reģionālās un vietējās attīstības aģentūras u.c.), kuras darbojas ar mērķi attīstīt vietējās uzņēmējdarbības.
- nacionālā, reģionālā un vietējā līmeņa institūcijas, kas sniedz atbalstu uzņēmējdarbībai.

Prioritāte 1.2. “Jaunu produktu un pakalpojumu izstrāde un veicināšana, izmantojot vietējos resursus”

Sagaidāmie rezultāti

Sagaidāms, ka, atbalstot kopīgu tūrisma produktu un pakalpojumu attīstību, Programma palīdzēs palielināt to tūristu skaitu, kas izvēlas vietējos resursos balstītus tūrisma produktus un pakalpojumus. Investīcijas tūrisma veicināšanas infrastruktūrā palielinās Programmas teritorijā piedāvāto tūrisma produktu un pakalpojumu popularitāti. Tāpat jāņem vērā, ka liela daļa mazo un vidējo uzņēmumu Programmas lauku teritorijā strādā tūrisma nozarē, tādēļ atbalsts aktivitātēm, kas saistītas ar tūrismu, nāks par labu vietējās uzņēmējdarbības attīstībai un uzlabos kopējo ekonomisko situāciju.

Sagaidāmie kopējie rezultāti: tūristu skaita pieaugums un uzņēmējdarbības veicināšana Programmas teritorijā, sniedzot jaunus uz vietējiem resursiem balstītus pārrobežu tūrisma produktus un pakalpojumus.

Programmas rezultātu rādītāji

Rādītājs	Mērvienība	Sākotnējā vērtība	Sākuma gads	Mērķa vērtība (2023.)	Datu avots

				gadā)	
Jauni uz vietējiem resursiem balstīti pārrobežu produkti un pakalpojumi	Produkts/pakalpojums	0	2014	5	Programmas datubāze (Projektu pārskati)
Vietējo pakalpojumu un produktu attīstīšana, lai piesaistītu reģionam tūristus	Aptaujas rezultātu kvantitatīvā analīze	Aptaujas rezultāti par reģiona pievilcību un tūristiem piedāvātajiem pakalpojumiem un produktiem	2014	Mērķis tiks definēts pēc pētījuma datu apkopošanas	Aptaujas anketas Novērtējums Programmas starpposmā un pēc Programmas noslēgšanas

Prioritātes ietvaros atbalstāmās aktivitātes

Kopumā šīs prioritātes ietvaros tiek atbalstītas aktivitātes, kas vērstas uz kopīgu tūrisma produktu un pakalpojumu attīstību un veicināšanu.

Indikatīvs saraksts ar atbalstāmajām aktivitātēm:

- kultūras/vēsturiskās infrastruktūras attīstība tūrisma veicināšanai;
- ilgtspējīgu tūrisma produktu attīstība (kopīgi maršruti, pasākumi, kas piesaista tūristus/apmeklētājus noteiktai teritorijai);
- kopīgs Programmas darbības teritorijas tūrisma iespēju/produktu mārketingas.

Programmas īstenošanas rādītāji

Rādītājs	Mērvienība	Mērķa vērtība	Datu avots
Attīstītu kultūras vai vēsturisku vietu skaits kā tiešs rezultāts Programmas atbalstam (ENI/CBC 7)	Kultūras un vēsturiskās vietas	10	Projektu pārskati
Institūciju skaits, kas izmanto Programmas atbalstu vietējās kultūras veicināšanai un vēsturiskā mantojuma saglabāšanai (ENI/CBC 6)	Institūcijas	20	Projektu pārskati

Potenciālo atbalsta saņēmēju piemēri:

- nacionālās, reģionālās un vietējās pārvaldes iestādes;
- institūcijas, kas iesaistītas vietējā kultūras un vēsturiskā mantojuma veicināšanā (arī izglītības iestādes, muzeji, nevalstiskās organizācijas u.c.).

“Vides aizsardzība, klimata izmaiņu mazināšana un pielāgošanās” (TM6)

Prioritāte 2.1. “Efektīva dabas resursu pārvaldība”

Sagaidāmie rezultāti

Programmas teritorijā daudz aizsargājamo dabas teritoriju, un to raksturo liela bioloģiskā daudzveidība un ūdens resursu bagātība (ezeri, upes, Baltijas jūra), kā arī meži un senatnīga ainava. Lai ļautu apmeklētājiem izbaudīt teritorijas skaistumu un tajā pašā laikā saglabātu dabas resursus, Programma atbalsta investīcijas maza mēroga infrastruktūras objektu attīstībā, kas paredzēti dabas resursu uzturēšanai. Tā rezultātā Programmas darbības teritorija gūs ekonomisku labumu no potenciāla tūristu skaita pieauguma, piedāvājot dažādus dabas objektus, taču tajā pašā laikā saglabās dabas resursus neskartus.

Sagaidāmie kopējie rezultāti: infrastruktūras objektu attīstībā dabas resursu uzturēšanai, veicot neliela apjoma investīcijas, lai padarītu Programmas teritoriju pievilcīgāku vietējiem iedzīvotājiem un tūristiem.

Programmas rezultātu rādītāji

Rādītājs	Mērvienība	Sākotnējā vērtība	Sākuma gads	Mērķa vērtība (2023. gadā)	Datu avots
Apmeklētāju skaita pieaugums atjaunotajos vai jaunizveidotajos dabas resursu objektos	Cilvēki	-----	2014		Projektu pārskati
Dabas resursu ilgtspēja Programmas darbības teritorijas pievilcības uzlabošanai	Stāvokļa kvalitatīva analīze	Kvalitatīvs apraksts par situāciju Programmas ieviešanas sākumā	2014	Aprakstošais mērķis tiks definēts pēc darba grupas/paneļa diskusijas ar nozares ekspertiem	Secinājumi pēc darba grupas/paneļa diskusijas ar nozares ekspertiem

Prioritātes ietvaros atbalstāmās aktivitātes

Aktivitātes šīs prioritātes ietvaros lielākoties būs vērstas uz dabas objektu aizsardzību un ilgtspējīgu izmantošanu; starp tām būs investīcijas maza mēroga infrastruktūras objektos, ilgtspējīgu tūrisma objektu attīstība un jauni risinājumi tūrisma veicināšanai Programmas teritorijā.

Indikatīvs saraksts ar atbalstāmajām aktivitātēm:

- infrastruktūras attīstība dabas resursu aizsardzībai (arī īpaši aizsargājamās teritorijas, pašvaldību dabas teritorijas un citas);
- ilgtspējīgu tūrisma produktu un pakalpojumu veicināšana;
- vienota dabas resursu pārvaldība.

Programmas īstenošanas rādītāji

Rādītājs	Mērvienība	Mērķa vērtība	Datu avots
Dabas objektu skaits, kam ir uzlabots stāvoklis vai stiprināta ilgtspēja	Objekti	10	Projekta ziņojumi

Potenciālo atbalsta saņēmēju piemēri:

- nacionālās, reģionālās vai vietējās pārvaldes iestādes;
- institūcijas un organizācijas, kas strādā tūrisma, vides aizsardzības un dabas resursu aizsardzības jomā.

Prioritāte 2.2. “Kopīgas darbības vides aizsardzībai”

Prioritātes sagaidāmie rezultāti

Programmas mērķis ir palielināt atbilstošo organizāciju un arī sabiedrības informētību par dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu iesaistot dažādas mērķa grupas vairākās aktivitātēs. Tāpat sagaidāms, ka izglītības programmu izstrāde un dabas izglītības centru dibināšana ievērojami palielinās izpratni par jautājumiem, kas saistīti ar dabu un enerģiju. Programma sagaida, ka aktivitāšu īstenošana šīs prioritātes ietvaros mudinās vietējās un reģionālās pārvaldes iestādes un vietējos iedzīvotājus izturēties pret dabu ar atbildību, aktualizējot jautājumus par energoefektivitāti un atjaunojamo enerģiju, un ka šāda attieksme pārtaps arī reālā rīcībā.

Šī prioritātes mērķis ir palielināt vietējā, reģionālā un arī nacionālā līmeņa iestāžu kapacitāti, reaģējot uz ārkārtas situācijām. Attīstot vienotas uzraudzības un agrās brīdināšanas sistēmas, sagaidāms, ka pārvaldes iestādes un vietējās sabiedrības būs labāk sagatavotas ārkārtas situācijām. Tādējādi tiks novērsti potenciāli zaudējumi videi Programmas teritorijā.

Kā arī prioritātes mērķis ir iedrošināt uzlūkot vides pārvaldību no pārrobežu skatupunkta. Sagaidāms, ka Programmas teritorijā tiks izstrādāti vienoti dabas resursu attīstības plāni, kuros piedalīsies vairākas pārrobežu reģionu pašvaldības. Tas var attiekties uz ezeru un upju pārvaldības plāniem, mežu pārvaldības plāniem un citiem. Nozīmīga vides pārvaldības daļa ir arī atbilstošo organizāciju kapacitāte un zināšanas par praktisku sagatavošanos un attiecīgo plānu ieviešanu, tādēļ sagaidāms, ka kopīgi semināri, darba grupas un līdzīgi pasākumi ievērojami uzlabos ar vides pārvaldību saistītu aktivitāšu ieviešanu. Programma paredz, ka zināšanu un labās prakses piemēru apmaiņa ilgtermiņā pārtaps uzlabotā vides pārvaldībā pārrobežu teritorijā.

Sagaidāmie kopējie rezultāti: uzlabotas atbilstošo organizāciju un plašākas sabiedrības zināšanas par jautājumiem, kas saistīti ar ilgtspējīgu dabas resursu izmantošanu. Sagaidāms, ka Programmas teritorijā tiks izstrādāti vienoti dabas resursu attīstības plāni, kuros piedalīsies vairākas pārrobežu reģionu pašvaldības.

Programmas rezultātu rādītāji

Rādītājs	Mērvienība	Sākotnējā vērtība	Sākuma gads	Mērķa vērtība (2023. gadā)	Datu avots
Atbilstošo organizāciju un sabiedrības kapacitāte ilgtspējīgai	Stāvokļa kvalitatīva analīze	Kvalitatīvs apraksts par situāciju Programmas ieviešanas	2014	Aprakstošais mērķis tiks definēts pēc darba grupas/paneļa	Secinājumi pēc darba grupas/paneļa diskusijas ar nozares

dabas resursu izmantošanai		sākumā		diskusijas ar nozares ekspertiem	ekspertiem
----------------------------	--	--------	--	----------------------------------	------------

Prioritātes ietvaros atbalstāmās aktivitātes

Sagaidāms, ka šīs prioritātes ietvaros tiks atbalstīti trīs galvenie aktivitāšu virzieni. Pirmkārt, tās būs aktivitātes, kas uzlabos informētību par vidi, vairojot zināšanas par ilgtspējīgu dabas resursu izmantojumu un energoefektivitāti. Šīs prioritātes ietvaros tiks atbalstītas arī aktivitātes, kurās skarti ar vides izglītību saistīti jautājumi, piemēram, dabas izglītības centru dibināšana, attiecīgu izglītības programmu izstrāde un citas. Otrkārt, Programma atbalstīs aktivitātes, kas uzlabo gatavību ārkārtas situācijām un reaģēšanas spējas, attīstot vienotas uzraudzības un agrās brīdinājuma sistēmas un instrumentus. Treškārt, sagaidāms, ka prioritātes ietvaros tiks atbalstītas aktivitātes vides pārvaldības uzlabošanai, tostarp arī aktivitātes, kas saistītas ar dabas resursu pārvaldības plānu attīstību un pieredzes un labāko prakses piemēru apmaiņu saistībā ar vides pārvaldības jautājumiem.

Indikatīvs saraksts ar atbalstāmajām aktivitātēm:

- aktivitātes vienotai dabas resursu pārvaldībai;
- informētības veicināšana par ilgtspējīgu dzīvesveidu;
- dabas aizsardzības un dabas resursu pārvaldības kapacitātes paaugstināšana.

Programmas īstenošanas rādītāji

Rādītājs	Mērvienība	Mērķa vērtība	Datu avots
Pārrobežu iniciatīvas, lai veicinātu ilgtspējīgu dabas resursu izmantošanu	Iniciatīva	10	Projektu pārskati
Cilvēku skaits, kas aktīvi piedalās aktivitātēs, kas saistītas ar vides aizsardzību un sabiedrības informēšanu (ENI/CBC 17)	Cilvēki	500	Projektu pārskati

Potenciālo atbalsta saņēmēju piemēri:

- nacionālās, reģionālās un vietējās pārvaldes iestādes;
- institūcijas un organizācijas (arī nevalstiskās organizācijas, izglītības iestādes un citas), kas piedalās, organizē un veicina aktivitātes vides aizsardzībai, ilgtspējīgam dzīvesveidam, dabas resursu pārvaldībai un aizsardzībai.

Prioritāte 2.3. “Atbalsts ilgtspējīgām atkritumu un notekūdeņu pārvaldības sistēmām”

Prioritātes sagaidāmie rezultāti

Vietējā un/vai reģionālā līmenī jāveicina un jāievieš labākie risinājumi darbā ar jautājumiem, kas saistīti ar atkritumu pārvaldību, izstrādājot jaunas vai uzlabotas atkritumu pārvaldības sistēmas. Sagaidāms, ka prioritātes ietvaros īstenotie projekti paaugstinās pašvaldību, kā arī citu atbilstošo organizāciju kapacitāti, daloties ar pieredzi un praksi un pieņemot to lietošanā. Lai sasniegtu rezultātus, svarīgi ir ne tikai izplatīt informāciju starp tiem, kas tieši atbildīgi par atkritumiem un to pārvaldību, bet arī paaugstināt plašākas sabiedrības informētību. Parādot vietējiem iedzīvotājiem, kā

tie var iesaistīties un palīdzēt aizsargāt vidi, atkritumu pārvaldība kļūs efektīvāka. Programmas mērķis ir ilgtermiņā palielināt vietējo iestāžu kapacitāti darbā ar jautājumiem, kas saistīti ar atkritumiem, uzlabot atkritumu un notekūdeņu pārvaldības sistēmas Programmas teritorijā, kā arī atbalstīt tādas sabiedrības veidošanos, kas pret vidi izturas ar atbildību.

Sagaidāmie kopējie rezultāti: lielāka vietējo un reģionālo iestāžu, kā arī citu atbilstošo organizāciju kapacitāte jautājumos par atkritumu un notekūdeņu pārvaldības sistēmām.

Programmas rezultātu rādītāji

Rādītājs	Mērvienība	Sākotnējā vērtība	Sākuma gads	Mērķa vērtība (2023. gadā)	Datu avots
Atbilstošo organizāciju kapacitāte ilgtspējīgai atkritumu un notekūdeņu pārvaldības sistēmu izmantošanai	Stāvokļa kvalitatīva analīze	Kvalitatīvs apraksts par situāciju Programmas ieviešanas sākumā	2014	Aprakstošais mērķis tiks definēts pēc darba grupas/paneļa diskusijas ar nozares ekspertiem	Secinājumi pēc darba grupas/paneļa diskusijas ar nozares ekspertiem

Prioritātes ietvaros atbalstāmās aktivitātes

Šīs prioritātes ietvaros atbalstāmās aktivitātes ir vērstas uz vietējo un reģionālo iestāžu, kā arī citu atbilstošo organizāciju izpratnes un kapacitātes paaugstināšanu saistībā ar atkritumu un notekūdeņu pārvaldību.

Indikatīvs saraksts ar atbalstāmajām aktivitātēm:

- valsts iestāžu un nodibinājumu kapacitātes paaugstināšana uzlabotai notekūdeņu pārvaldībai, daloties ar labākajiem prakses piemēriem;
- reģionāla un vietēja līmeņa organizāciju kapacitātes stiprināšana, daloties ar labākajiem prakses piemēriem saistībā ar atkritumu apjoma samazināšanu, pārstrādāšanu un resursu reģenerāciju.

Programmas īstenošanas rādītāji

Rādītājs	Mērvienība	Mērķa vērtība	Datu avots
Institūciju skaits, kuras izmanto Programmas finansējumu kapacitātes stiprināšanai	Institūcijas	10	Projektu pārskati

Potenciālo atbalsta saņēmēju piemēri:

- nacionālās, reģionālās un vietējās pārvaldes iestādes;
- sabiedriskās organizācijas, kas strādā ar ūdens apgādi un notekūdeņu pārvaldi;
- nevalstiskās organizācijas.

“Robežu pārvaldības un drošības veicināšana” (TM10)

Prioritāte 3.1. “Robežšķērsošanas efektivitātes un drošības uzlabošana”

Prioritātes sagaidāmie rezultāti

Sagaidāms, ka Programma, investējot infrastruktūrā un ieviešot kapacitātes celšanas aktivitātes, veicinās attiecināmo robežšķērsošanas punktu caurlaidību.

Investīcijām transporta infrastruktūrā tieši robežšķērsošanas punkta tuvumā un tā teritorijā jābūt tieši vērstām uz to šķēršļu novēršanu, kas kavē efektīvu un drošu robežas šķērsošanu, šādi palielinot robežas caurlaidības kapacitāti. Savukārt investīcijām robežšķērsošanas punktu pamata infrastruktūrā un aprīkojumā jātiecas nodrošināt efektīvāku kontroli un/vai labākus darba apstākļus darbiniekiem un apmeklētājiem.

Kapacitātes celšanas aktivitātēm jābūt vērstām uz darbības saišu nostiprināšanu starp tām valsts pārvaldes iestādēm, kas atbildīgas par efektīvu robežas šķērsošanu, labāku koordināciju robežšķērsošanas procesos, kā arī jāsinchronizē turpmākie robežšķērsošanas punktu attīstības plāni un kontroles procedūras.

Sagaidāmie kopējie rezultāti: efektīvāka robežšķērsošana.

Programmas rezultātu rādītāji

Rādītājs	Mērvienība	Sākotnējā vērtība	Sākuma gads	Mērķa vērtība (2023. gadā)	Datu avots
Uzlabota sauszemes robežšķērsošanas personāla kompetence un prasmes	caurlaidības kapacitātes koeficients (automašīnas / personāls) caurlaidības kapacitātes koeficients (smago automašīnas/ personāls)	Pēdējo divu gadu vidējie dati	2014	caurlaidības kapacitātes koeficienta pieaugums par 5 %	Statistikas dati no robežšķērsošanas punktiem

Prioritātes ietvaros atbalstāmās aktivitātes

Aktivitātes šīs prioritātes ietvaros lielākoties būs vērstas uz robežšķērsošanas infrastruktūras attīstību un robežšķērsošanas procedūru uzlabošanu.

Indikatīvs saraksts ar atbalstāmajām aktivitātēm:

- robežšķērsošanas infrastruktūras attīstība (ēku un transporta infrastruktūra, ceļa sašaurinājumu novēršana un likvidēšana robežšķērsošanas punktos);
- robežšķērsošanas punktiem nepieciešamā aprīkojuma iegāde;
- robežšķērsošanas procedūru racionalizēšana;
- robežšķērsošanas teritorijas tehniskā stāvokļa uzlabošana;
- personāla darba apstākļu uzlabošana;
- robežas valsts pārvaldes iestāžu personāla kapacitātes celšana (apmācības, pieredzes apmaiņa, personāla attīstība);
- citas.

Programmas īstenošanas rādītāji

Rādītājs	Mērvienība	Mērķa vērtība	Datu avots
Robežšķērsošanas punktu ar palielinātu caurlaidības kapacitāti skaits (ENI/CBC 35)	Robežšķērsošanas punkts	2*	Projekta pārskati

* 2 robežšķērsošanas punkti (viens Latvijas robežas pusē, otrs – Krievijas Federācijas robežas pusē) ar palielinātu caurlaidības kapacitāti.

Potenciālo atbalsta saņēmēju piemēri:

- nacionālās, reģionālās un vietējās pārvaldes iestādes, kas atbildīgas par robežkontroles punktu pārvaldību un attīstību.

4. NODAĻA. Starpnozaru izaicinājumi

Līdztekus jau definētajiem izaicinājumiem, kuru ieviešana būs galvenais Programmas mērķis, *Regulas (ES) Nr. 897/2014 4. panta 3. punktā* definētas arī citi jautājumi, kurām jābūt integrētām visās Programmas prioritātēs un ievērotām atbalstītajos projektos.

4.1. Vides ilgtspēja

Visas Programmas prioritātes būs vērstas uz ilgtspējīgu attīstību. Sagaidāms, ka tās skars plašu klāstu problēmu saistībā ar ekonomikas, vides un sociālo ilgtspēju. Turklāt, kā aprakstīts iepriekš, Programmā izmantota starpnozaru pieeja vides ilgtspējai, panākot, ka aktivitātes atbilst attiecīgās nozares politiskajam regulējumam; savukārt vides ilgtspēja veicinās Programmas efektivitāti un ilgtspēju.

Projektiem šis aspekts jāņem vērā to sagatavošanas procesā un pēc tam jāziņo par tā ieviešanu. To pārbaudīs arī projektu īstenošanas laikā. Plašāka informācija par šo pieeju un prasībām, kas izvirzītas projektiem, būs sniegta Programmas rokasgrāmātā.

5. NODAĻA. Kompetento institūciju un pārvaldes iestāžu struktūras un izraudzīšana

5.1. Attiecīgās iestādes un institūcijas

4. tabula

Programmas iestādes

Iestāde/ institūcija	Iestādes/ institūcijas nosaukums	Iestādes/ institūcijas vadītājs
Vadošā iestāde (VI)	Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Attīstības instrumentu departaments.	Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas <i>Valsts sekretāra vietnieks.</i>
Nacionālās	<i>Latvija:</i> Latvijas Republikas	Attīstības instrumentu

atbildīgas iestādes (NAI)	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Attīstības instrumentu departaments.	departamenta direktors.
	<i>Krievija:</i> Krievijas Federācijas Ekonomiskās attīstības ministrijas Reģionālais un pārrobežu sadarbības partnervalstu (CBC) departaments.	Reģionālā un pārrobežu sadarbības partnervalstu departamenta direktors.
Revīzijas iestāde (RI)	Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Iekšējā audita departaments. Atbalsta Revidentu grupa.	Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Iekšējā audita departamenta direktors.

5. tabula

Institūcija vai institūcijas, kas veic ar kontroli un revīziju saistītos uzdevumus

Iestāde/ institūcija	Iestādes/ institūcijas nosaukums	Iestādes/ institūcijas vadītājs
Kontroles kontaktpunkti (KKP)	<i>Latvija:</i> Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Investīciju uzraudzības departaments.	Investīciju uzraudzības departamenta direktors
	<i>Krievija:</i>	
Institūcija vai institūcijas, kas izraudzītas ar kontroli saistīto uzdevumu veikšanai	<i>Latvija:</i> KKP	<i>KKP vadītājs</i>
	<i>Krievija:</i> darbojas decentralizēta kontroles sistēma. Izdevumus, kas radušies Krievijas atbalsta saņēmējiem, pārbaudīs katram projektam atsevišķi izraudzīti revidenti.	
Institūcija vai institūcijas, kas izraudzītas ar revīziju saistīto uzdevumu veikšanai	<i>Latvija:</i> Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Iekšējās revīzijas departamenta pārstāvji tiek izraudzīti kā Latvijas pārstāvji.	Iekšējās revīzijas departamenta direktors
	<i>Krievija:</i>	
	RI izraugās neatkarīgu ārējo revīzijas institūciju, kas veic izlases projekta pārbaudes.	

5.1.1. Apvienotā uzraudzības komiteja

Saskaņā ar *Regulas (ES) Nr. 897/2014 21. pantu* trīs mēnešu laikā, sākot no dienas, kad EK ir pieņēmusi Programmu, dalībvalstis izveido AUK. Saskaņā ar *Regulas (ES) Nr. 897/2014 22. pantu* AUK veido 14 locekļi (7 pārstāvji no katras iesaistītās valsts), kas ir valsts, reģionālo un nepieciešamības gadījumā vietējo iestāžu pārstāvji, kurus izraugās iesaistītās valstis. AUK tiek vadīta rotācijas kārtībā. AUK visi lēmumi tiek pieņemti vienbalsīgi, katrai valstij esot tiesīgai uz vienu balsi neatkarīgi no tās izraudzīto pārstāvju skaita. AUK tās pirmajā sapulcē apstiprina Reglamentu, kurā informācija par tās darbības principiem ir izklāstīta daudz detalizētāk – it īpaši saistībā ar objektivitātes un konfidencialitātes ievērošanu un atsevišķu locekļu neatkarību no AUK. Šis lēmums tiek pieņemts vienbalsīgi.

AUK galvenais uzdevums ir pārraudzīt Programmas īstenošanu. AUK, saskaņā ar *Regulas (ES) Nr. 897/2014 24. Pantu*, seko līdzī Programmas īstenošanas gaitai un virzībai uz prioritāšu izpildi, izmantojot Programmā definētos objektīvi pārbaudāmos rādītājus un attiecīgās mērķa vērtības. Turklāt tā izskata visus jautājumus, kas ietekmē Programmas izpildi, un var sniegt ieteikumus VI saistībā ar Programmas īstenošanu un tās novērtēšanu. Tādējādi AUK pārrauga darbības, kas veiktas tās sniegto ieteikumu rezultātā. Turklāt AUK piedalās projekta atlases procesā, ieskaitot lēmuma pieņemšanu par galējo projektu atlasī un tiem piešķirto dotāciju apjomu. Kā noteikts 23. pantā, AUK sanāk kopā vismaz reizi gadā. AUK lēmumus var pieņemt arī izmantojot rakstisko procedūru.

AUK veic šādas funkcijas:

- pārbauda un apstiprina:
 - VI darba programmu un finanšu plānu (ieskaitot TP (tehniskās palīdzības) plānoto izmantošanu);
 - Programmas ietvaros finansēto projektu atlases kritērijus;
 - projekta pieteikuma dokumentu kopumu;
- pieņem lēmumu par projektu galīgo atlasī un piešķir tiem iedalītos naudas līdzekļus;
- ir pēdējā instance Programmas struktūrā, kas risina pretendentu un atbalsta saņēmēju sūdzības;
- pārrauga:
 - to, kā VI īsteno darba programmu un finansšu plānu;
 - ikgadējā informācijas un saziņas plāna īstenošanu;
 - ikgadējā uzraudzības un novērtēšanas gada plāna īstenošanu;

- pārbauda un apstiprina Programmas ikgadējos un nobeiguma īstenošanas ziņojumus, kā neatņemamas daļas ieskaitot ikgadējos informācijas un saziņas plānus, kā arī ikgadējos uzraudzības un novērtēšanas plānus;
- izskata jebkurus strīdīgus gadījumus, uz kuriem tās uzmanību vērsusi VI;
- apspriež un apstiprina jebkuru priekšlikumu, lai pārskatītu Programmu;

5.1.2. Vadošā iestāde

Saskaņā ar *Regulas (ES) Nr. 897/2014 26. pantu* VI galvenais uzdevums ir Programmas pārvaldība saskaņā ar pareizas finanšu pārvaldības principu.

Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, kas pildīja Igaunijas – Latvijas – Krievijas pārrobežu sadarbības programmas 2007. – 2013. gadam Eiropas Kaimiņattiecību un partnerības instrumenta ietvaros Apvienotās vadošā iestādes funkcijas, turpinās to pildīšanu arī 2014.-2020.gada plānošanas periodā. Tādēļ tās rīcībā jau ir uzkrātās zināšanas, administratīvā kompetence, organizatoriskie aspekti un personāls.

VI galvenie uzdevumi:

1. Ar Programmas pārvaldību saistītie uzdevumi:

- nodrošina (ar ATS atbalstu), ka AUK:
 - rīcībā ir dati par programmas virzību plānoto rezultātu un mērķu sasniegšanā;
 - tiek sniegts atbalsts, tai pildot tās uzdevumus;
- nodrošina ka tiek sagatavoti ikgadējie un noslēguma ziņojumi par Programmas īstenošanu, kā neatņemamas daļas ieskaitot ikgadējos informācijas un saziņas plānus, kā arī ikgadējos uzraudzības un novērtēšanas plānus, un pēc AUK apstiprināšanas, iesniegti EK;
- izveido un uztur datorizētu sistēmu, lai reģistrētu un uzglabātu datus par katru projektu, kas nepieciešami pārraudzības, novērtēšanas, finanšu pārvaldības, kontroles un revīzijas īstenošanai (ar ATS atbalstu);
- īsteno uzraudzības un novērtēšanas plānus (ar ATS atbalstu);
- saņemot AUK apstiprinājumu, un gadījumos, kas atrunāti *Regulas (ES) Nr. 897/2014 6. pantā*, ar EK apstiprinājumu veic izmaiņas Programmā un informē Komisiju par jebkurām šīm izmaiņām, sniedzot visu nepieciešamo informāciju;

2. Ar projektu atlasīti un uzraudzību saistītie uzdevumi:

- nodrošina, projektu atlases procedūras un Programmas Rokasgrāmatas izstrādi un pēc to apstiprināšanas AUK, izsludina uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus (ar ATS atbalstu);

- nodrošina efektīvu projektu atlases procedūru pārvaldību (ar ATS atbalstu);
- izskata pretendenta sūdzības (ar ATS atbalstu) un izdarītus secinājumus paziņo AUK;
- paraksta finansēšanas līgumus ar galvenajiem atbalsta saņēmējiem;
- nodrošina ikvienu galveno atbalsta saņēmēju ar dokumentu, kurā izklāstīti nosacījumi katra projekta atbalstam, ieskaitot finanšu plānu un izpildes termiņu (ar ATS atbalstu);
- pārliecinās par to, ka atbalsta saņēmējiem tiek nodrošināta projektu īstenošanai nepieciešamā informācija (ar ATS atbalstu);
- pārliecinās par to, ka tiek īstenota projekta ieviešana (ar ATS palīdzību);
- pieņem lēmumus saistībā ar pieprasītajām projekta izmaiņām;

3. Ar finanšu pārvaldību un kontroli saistītie uzdevumi:

- pārliecinās (ar ATS atbalstu) par to, ka institūcijas, kas tikušas izraudzītas ar kontroli saistīto uzdevumu veikšanai, ir pārbaudījušas katra atbalsta saņēmēja izdevumus (saskaņā ar *Regulas (ES) Nr. 897/2014 26. panta 6. daļu*), tādējādi pārbaudot, vai tikušas izpildītas *Regulas (ES) Nr. 897/2014 26. panta 5. daļā* atrunātās prasības. Tas ietver sevī projektu administratīvās pārbaudes un pārbaudes uz vietas;
- pārliecinās par to, ka projektu īstenošanā iesaistītie atbalsta saņēmēji uztur vai nu atsevišķu grāmatvedības sistēmu vai piemērotu grāmatvedības kodu sistēmu, lai reģistrētu visus ar projektu saistītos darījumus (ar ATS atbalstu);
- pārliecinās, ka ir piemēroti efektīvi un samērīgi krāpšanas apkarošanas pasākumi;
- nodrošina, ka tiek izstrādātas procedūras, lai pārvaldītu ar izdevumiem un revīziju saistītos dokumentus, tādējādi nodrošinot atbilstošu revīzijas izsekojamību (ar ATS atbalstu);
- sagatavo Programmas gada pārskatus;
- sagatavo un iesniedz EK maksājuma pieprasījumus, ņemot vērā visu to revīziju rezultātus, kurus veikusi vai par kuriem atbildīga ir RI;
- pēc iespējas ātrāk veic maksājumus atbalsta saņēmējiem saskaņā ar *Regulas (ES) Nr. 897/2014 63. pantā* atrunātajiem noteikumiem;
- elektroniskā formātā uztur EK deklarēto izdevumu un atbalsta saņēmējiem izmaksāto summu uzskaiti;
- reģistrē atgūstamās naudas summas un summas, par kurām ir samazinātas vai atcelts piešķirtā finansējuma apjoms;
- nodrošina, ka tiek sagatavota vadības deklarācija un gada kopsavilkums un ka minētais pēc AUK apstiprinājuma saņemšanas tiek iesniegts EK;

- saglabā visus ar Programmu vai projektu saistītos dokumentus (piemēram, ziņojumus, atbalsta dokumentus, uzskaiti, uzskaites dokumentus, līguma dokumentus u.c.) piecus gadus pēc tam, kad ticis samaksāts galīga atlikuma maksājums par Programmu vai projektu;

4. Lai nodrošinātu to, ka VI, sākot ar programmēšanas periodu, ir izstrādājusi nepieciešamo un atbilstošu pārvaldības un kontroles sistēmu, tādējādi pārliecinoties par to, ka tā spēj izpildīt tai noteiktos pienākumus, VI izraudzīšanu saskaņā ar *Regulas (ES) Nr. 897/2014 25. pantu* nodrošina RI, kas izvērtē pārvaldības un kontroles sistēmu atbilstību, ieskaitot ATS lomu minētajā, ņemot vērā atlases kritērijus, kas ietverti *Regulas (ES) Nr. 897/2014 1. Pielikumā*. Tā veic tās darbu saskaņā ar starptautiskajiem revīzijas standartiem. Paziņojums par iestādes izraudzīšanu, balstoties uz RI ziņojumu un atzinumu, EK iesniedzams pēc iespējas ātrāk pēc tam, kad EK ir pieņēmusi Programmu.

5.1.3. Nacionālās atbildīgas iestādes

Saskaņā ar *Regulas (ES) Nr. 897/2014 31. pantu* ikviena dalībvalsts izraugās nacionālās atbildīgas iestādes. Nacionālās atbildīgas iestādes nodrošina efektīvu pārvaldības un kontroles sistēmu izveidi un darbību valsts līmenī un atbalsta VI, lai pārliecinātos par to, Programmas pārvaldības un kontroles sistēma ir izstrādāta saskaņā ar *Regulas (ES) Nr. 897/2014* noteikumiem un ka tā darbojas efektīvi.

Nacionālās atbildīgas iestādes pilda šādas funkcijas:

- nodrošina to, ka valsts līmenī ir tikusi izstrādāta pārvaldības un kontroles sistēma un ka tā darbojas efektīvi;
- nodrošina to, ka valsts sistēma pārkāpumu novēršanai, atklāšanai un seku labošanai darbojas efektīvi;
- novērš un atklāj pārkāpumus un labo sekas tās attiecīgajās teritorijās un nekavējoties par tiem ziņo VI;
- nodrošina līdzekļu atgūšanu no atbalsta saņēmējiem tās teritorijā saskaņā ar IR 74. pantu, kā arī Finansēšanas līguma (Krievijas Federācijai) noteikumiem;
- attiecībā uz Krievijas Federāciju nacionālā atbildīgas iestāde ir atbildīga vienīgi par Finansēšanas līgumā atrunāto noteikumu izpildi.
- pēc ATS vai VI pieprasījuma pārbauda to projektu dubultas finansēšanas risku, kurus atbalsta saņēmēji ir īstenojuši, darbojoties tās teritorijā;
- atgūst priekš VI līdzekļus, kas kādam atbalsta saņēmējam ir izmaksāti nepamatoti, gadījumā, ja šos līdzekļus VI nav iespējams atgūt;
- uzņemas atbildību par valsts iemaksām TP budžetā un programmas budžetā;

- pārstāv tās valsti AUK.

5.1.4. Apvienotais tehniskais sekretariāts

Saskaņā ar *Regulas (ES) Nr. 897/2014 27. pantu* ATS izveido iesaistītās valstis.

ATS atradīsies Rīgā, Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā. ATS ir personāls pārvaldīs visas attiecīgās valodas – latviešu, krievu un angļu valodu. ATS darbinieki tiek nodarbināti saskaņā ar Latvijas Republikas Darba likumu. Personāla skaitam un kvalifikācijām jāatbilst ATS veicamajām funkcijām.

Pēc tam, kad AUK ir pieņēmusi attiecīgo lēmumu, ATS filiāle tiks izveidota Pleskavā, Krievijā, kuras uzņemošā institūcija būs *<Uzņēmēju institūciju ierosinās Krievijas delegācija>*. Informācija par filiāles Pleskavā darbību tiks ietverta administrēšanas līgumā starp Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju un uzņemošo institūciju.

ATS darbosies saskaņā ar Latvijas Republikas tiesību aktiem. Filiāle darbosies saskaņā ar Krievijas Federācijas tiesību aktiem.

Filiāle palīdz VI pildīt tai noteiktos, ar pārvaldību saistītos uzdevumus Krievijas teritorijā. Tā uzdevumi atšķiras atkarībā no Programmas ieviešanas cikla un ietver sevī (cita starpā) informācijas sniegšanu potenciālajiem atbalsta saņēmējiem par finansēšanas iespējām un atbalsta saņēmējiem attiecībā uz projektu sagatavošanu un īstenošanu, kā arī sekošanu līdzīgu projektu norisei, iesaistīšanos projekta pieteikumu vērtēšanā (vismaz administratīvā un atbilstības pārbaude), informācijas sniegšanu par Programmu un projektiem un Programmas rezultātu paziņošanu Programmas reģionos. Filiālēm nekādā gadījumā nav uzticams uzdevums, kas ietver sevī nacionālo atbildīgo iestžu uzdevumus vai pilnvaras pieņemt lēmumus pēc saviem ieskatiem attiecībā uz projektiem.

ATS galvenais uzdevums ir palīdzēt VI, AUK un attiecīgajā gadījumā RI veikt to attiecīgās funkcijas. Tas it īpaši informē potenciālos atbalsta saņēmējus par finansēšanas iespējām Programmas ietvaros un palīdz atbalsta saņēmējiem projekta īstenošanas laikā.

Dažas VI funkcijas iespējams nodot ATS, ņemot vērā nosacījumu, ka, kā noteikts *Regulas (ES) Nr. 897/2014 PIELIKUMA I (ii) apakšpunktā*, ir tikuši izstrādāti pamatnoteikumi, ar kuriem tiek nodrošināta attiecīgo ATS pienākumu un saistību noteikšana un tā kompetences pārbaude, pildot tam noteiktos uzdevumus, un ka ir tikušas noteiktas atskaitīšanas procedūras. Nodotie uzdevumi formāli tiek reģistrēti rakstveidā.

ATS pilda šādas funkcijas:

1. Ar Programmas uzraudzību saistītie uzdevumi:
 - izstrādā un īsteno informācijas un saziņas plānus, t.i.:

- sniedz informāciju un konsultācijas pretendentiem;
- sniedz atbalsta saņēmējiem informāciju, kas nepieciešama projektu īstenošanai;
- izplata informāciju par Programmu un tās projektiem, t.sk., nodrošina Programmas tīmekļa vietnes uzturēšanu;
- organizē Programmas popularizēšanas aktivitātes;
- organizē partnerības veidošanas pasākumus Programmas teritorijā;
- palīdz VI sniegt atbalstu AUK – it īpaši, veicot AUK sekretariāta ierasto darbu, t.i., organizējot sanāksmes, sagatavojot dokumentus un protokolus u.c.
- palīdz VI izveidot datorizētu sistēmu, lai reģistrētu un uzglabātu datus par katru projektu, kas nepieciešami uzraudzības, novērtēšanas, finanšu pārvaldības, kontroles un revīzijas, kā arī šīs sistēmas pārvaldības īstenošanai;
- palīdz VI īstenot ar uzraudzību un novērtēšanu saistītās darbības, it īpaši:
 - pārbauda projektu progresu, saņemot un pārbaudot ziņojumus, uzraugot projektu sasniegumus un finanšu apguves rezultātus, kā arī seko līdzi projektu uzstādīto mērķu sasniegšanai;
 - veic pārbaudes projektu īstenošanas vietās;
 - uzrauga Programmas naudas līdzekļu saistības un maksājumus Programmas līmenī atbilstoši intervences kategorijām;

2. Ar projektu atlasīti un pārvaldību saistītie uzdevumi:

- palīdz VI izstrādāt projektu atlasē procedūras un Programmas Rokasgrāmatu un izsludināt uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus;
- piedalās projektu atlasē procesā, reģistrējot iesniegtos projekta pieteikumus, novērtējot projektu pieteikumu administratīvo atbilstību un tehnisko piemērotību, sniedzot detalizētu analīzi par kvalitāti un ieteikumiem AUK;
- atbalsta VI attiecībā uz pretendentu sūdzību izskatīšanu;
- sniedz atbalstu saistībā ar projektu īstenošanu, t.i.:
 - iesniedz atbalsta saņēmējiem dokumentu kopu, kurā ietverti katra projekta atbalsta noteikumi, ieskaitot, finansēšanas plānu un izpildes termiņu;
 - seko līdzi projektu īstenošanas gaitai;
 - veic projekta partneru ziņojumu un maksājuma pieprasījumu pārbaudi un iesniedz secinājumus VI;
 - veic pasākumus, lai izvairītos no projektu dubultas finansēšanas;
 - pārbauda pieprasījumus par projekta izmaiņām un iesniedz VI ATS atzinumu;

- nodrošina, ka katra atbalsta saņēmēja izdevumi ir pārbaudi;
- pārliecinās par to, ka no attiecīgajām iestādēm tiek saņemti izdevumu un revīzijas pārbaudes dokumenti;

3. Ar finanšu pārvaldību un kontroli saistītie uzdevumi:

- atbalsta VI, pārliecinoties par to, ka institūcijas, kas tikušas izraudzītas ar kontroli saistīto uzdevumu veikšanai, ir pārbaudījušas katra atbalsta saņēmēja izdevumus (saskaņā ar *Regulas (ES) Nr. 897/2014 26. panta 6. daļu*), tādējādi pārbaudot, vai tikušas izpildītas *Regulas (ES) Nr. 897/2014 26. panta 5. daļas a) apakšpunktā* atrunātās prasības, it īpaši ietverot sevī projektu administratīvo pārbaudi un pārbaudi uz vietas;
- pārliecinās par to, ka projektu īstenošanā iesaistītie atbalsta saņēmēji uztur vai nu atsevišķu uzskaites grāmatvedības sistēmu vai kādu atbilstošu uzskaites piemērotu grāmatvedības kodu sistēmu, lai reģistrētu visus ar projektu saistītos darījumus;
- atbalsta VI, pārliecinoties par to, ka tiek izstrādātas procedūras, lai pārvaldītu ar izdevumiem un revīziju saistītos dokumentus, tādējādi nodrošinot atbilstošu revīzijas izsekojamību;
- saglabā visus ar Programmu vai projektu saistītos dokumentus (piemēram, ziņojumus, atbalsta dokumentus, uzskaiti, uzskaites dokumentus, līguma dokumentus u.c.) piecus gadus pēc tam, kad ticis samaksāts galīgā atlikuma maksājums par Programmu vai projektu;

5.1.5. Revīzijas iestāde

Saskaņā ar *Regulas (ES) Nr. 897/2014 20. panta 2. daļu* RI, kas atrodas dalībvalstī, kurā darbojas VI, un ir funkcionāli neatkarīga no VI. Tai palīdz Revidentu grupa, kas izstrādā pati savu reglamentu un kuras priekšsēdētāja funkcijas ir RI. Saskaņā ar *Regulas (ES) Nr. 897/2014 29. pantu* EK sadarbojas ar RI, lai koordinētu tās revīzijas plānus un metodes.

Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija veiks Programmas RI funkcijas.

RI ar Revidentu grupas atbalstu veic šādas funkcijas:

- VI izraudzīšanas mērķiem sagatavo ziņojumu un pauž viedokli, kā norādīts *Regulas (ES) Nr. 897/2014 25. panta 2. daļā*;
- 9 mēnešu laikā pēc tam, kad parakstīts finansēšanas līgums, sagatavo revīzijas stratēģiju, kas detalizēti aprakstīta *Regulas (ES) 897/2014 28. panta 5. daļā*;
- nodrošina to, ka revīzijas tiek veiktas saskaņā ar atbilstošu projektuizlasi;
- nodrošina to, ka revīzijas tiek veiktas attiecībā uz Programmas pārvaldības un kontroles sistēmām;

- nodrošina to, ka revīzijas tiek veiktas attiecībā uz Programmas gada pārskatiem;
- nodrošina to, ka veiktā revīzija atbilst starptautiskajiem revīzijas standartiem;
- sagatavo slēdzieni par iepriekšējā grāmatvedības gada pārskatu, kas detalizēti aprakstīts *Regulas (ES) Nr. 897/2014 68. pantā*;
- sagatavo gada revīzijas pārskatu, kā norādīts *Regulas (ES) Nr. 897/2014 68. panta 2. daļas e) apakšpunktā*.

5.1.6. Kontroles kontaktpunkti

Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, veicot KKP funkcijas, veic ar kontroli saistītos uzdevumus, kā norādīts *Regulas (ES) Nr. 897/2014 32. panta 1. daļā*.

Krievijas Federācijas kontroles uzdevumus, kā norādīts *Regulas (ES) Nr. 897/2014 32. panta 1. daļā*, veic audita kompānijas. KKP <Institūciju ierosina Krievijas delegācija> palīdz VI veikt pārbaudes Krievijas Federācijas teritorijā, kā norādīts *Regulas (ES) Nr. 897/2014 32. panta 1. daļā*.

6. NODAĻA. Programmas īstenošana

6.1. Ar pārvaldību un kontroli saistīto pasākumu apraksts

Programma tiek realizēta kopā ar Latvijas NAI dalītā pārvaldībā. Pārvaldības un kontroles sistēmas tiek izveidotas saskaņā ar *Regulas (ES) Nr. 897/2014 30. pantā* minētajiem principiem, t.i., pārvaldības un kontroles sistēmas ietver sevī:

- katras pārvaldē un kontrolē iesaistītās institūcijas funkcijas, ieskaitot funkciju sadalījumu katrā institūcijā, to iekšējo organizāciju atbilstoši funkciju nošķiršanas principam gan starp šādām institūcijām, gan to iekšienē;
- procedūras deklarēto izdevumu pareizības un precizitātes nodrošināšanu;
- elektroniskas datu sistēmas uzskaiti, uzglabāšanai, uzraudzīšanai un ziņošanai;
- sistēmas uzraudzīšanai un ziņošanai, ja atbildīgā institūcija tās uzdevumu izpildi uztic kādai citai institūcijai;
- kārtību, kādā tiek veikta pārvaldības un kontroles sistēmu darbības revīzija;
- sistēmas un procedūras, kas nodrošina atbilstošu revīzijas izsekojamību;
- procedūru pārkāpumu, tostarp krāpšanas novēršanu, atklāšanu un seku labošanu un nepamatoti izmaksāto summu atgūšanu kopā ar jebkuriem procentiem;
- līgumu slēgšanas procedūru TP un projektu atlases procedūras;
- NAI lomu un iesaistīto valstu atbildību;

6.2. Programmas izpildes periods

Programmas īstenošanas periods sākas ne agrāk kā dienā, kad EK ir pieņēmusi Programmu, un beidzas ne vēlāk kā 2024. gada 31. decembrī. Visas Programmas ietvaros finansējamās projektu aktivitātes beidzas ne vēlāk kā 2022. gada 31. decembrī.

6.3. Pamatprincipi saistībā ar projektiem un atbalsta saņēmējiem

6.3.1. Atbalsta būtība

(Atbalsta veidu apraksts attiecībā uz katru prioritāti saskaņā ar *Regulas (ES) 897/2014 38. pantu*).

Projekti, kas tiek atbalstīti visu Programmas tematisko mērķu ietvaros, tiek atlasīti, izmantojot uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus un gadījumos, kas atrunāti *Regulas (ES) Nr. 897/2014 41. panta 1. daļā*, ar tiešu piešķirumu (vienīgi attiecībā uz projektiem, kas atbilst tematiskajam mērķim).

Uzaicinājumu skaitu nosaka AUK atkarībā no Programmas īstenošanas gaitas. Attiecībā uz katru uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus ATS nodrošinās pretendentiem Programmas Rokasgrāmatu, kurā ietverti noteikumi par dalību uzaicinājumā iesniegt projektu iesniegumus, kā arī projekta atlasī un īstenošanu, ieskaitot īpašas prasības saistībā ar projekta ietvaros iesniedzamajiem dokumentiem, finansēšanas plānu un īstenošanas termiņu.

Līdz pat 30% no ES Programmas finansējuma iespējams piešķirt lieliem infrastruktūras projektiem (LIP), budžeta daļai vismaz 2,5 miljonu eiro apmērā tiekot piešķirtai infrastruktūras iegūšanai.

6.3.2. Atbalsta saņēmēji

Ikvienu Programmas ietvaros atbalstīto projektu īsteno vismaz divi projekta partneri (vismaz viens no katras Programmā iesaistītās valsts). Visi atbalsta saņēmēji aktīvi sadarbojas attiecībā uz projektu izstrādi un īstenošanu, kā arī personāla izraudzīšanos un/ vai projektu finansēšanu, kā norādīts *Regulas (ES) Nr. 897/2014 46. panta 2. daļā*. Galvenais atbalsta saņēmējs un/ vai partneris var būt:

- publiskas iestādes (valsts institūcijas, reģionālās un vietējās iestādes);
- institūcijas un organizācijas (arī nevalstiskās organizācijas, izglītības iestādes un citas), kas ir jebkura publiskajām vai privātajām tiesībām pakļauta juridiska persona;
- izveidots noteiktajam mērķim, proti, galveno interešu īstenošanai, un tam nav rūpnieciska vai komerciāla rakstura;
- juridiska persona un
 - lielākoties finansēta no valsts, reģionālo vai vietējo iestāžu līdzekļiem;
 - vai jebkuras citas institūcijas, kas pakļautas publiskajām tiesībām, vai ko šīs institūcijas pārrauga;
 - vai kurai ir administratīva, vadības vai pārvaldības valde, kurā vairāk nekā pusi locekļu izraugās valsts, reģionālās vai vietējās iestādes vai citas publiskajām tiesībām pakļautas institūcijas;

- nevalstiskas organizācijas (NVO), kas veido juridiskas personas, kuras izveidotas kādam īpašam mērķim, proti, galveno interešu īstenošanai, kuras nav rūpnieciska vai komerciāla rakstura organizācijas un kam ir juridiskās personas statuss.

Pirms priekšlikuma iesniegšanas katram projektam tiek norīkots viens Galvenais atbalsta saņēmējs, kas ir atbildīgs par visa projekta pārvaldību un koordinēšanu un tieši atskaitās VI par visu projekta aktivitāšu operatīvo un finansiālo norisi. Galvenais atbalsta saņēmējs, pirms finansēšanas līguma parakstīšanas, atrunā attiecības ar tā partneriem kopīgajā līgumā, kas ietver sevī noteikumus par piešķirta finansējuma garantētu sadali Galvenajam atbalsta saņēmējam un projekta partneriem, kopīgu projekta īstenošanu, personāla izraudzīšanos, ziņošanu, finansēšanu un projektam piešķirto naudas līdzekļu pienācīgu finanšu pārvaldību, ieskaitot nepamatoti izmaksāto līdzekļu atgūšanas kārtību. Galvenais atbalsta saņēmējs iesniedz projekta pieteikumu un ziņojumus par projekta īstenošanu ATS.

6.3.3. *Finansējuma nosacījumi*

Kā norādīts *Regulas (ES) Nr. 897/2014 39. pantā*, projekti var saņemt Programmas finansējumu, ja tie tiek īstenoti Programmas darbības teritorijā, tie rada skaidru pārrobežu sadarbības ietekmi un ieguvumus un liecina par ES stratēģiju un programmas pievienoto vērtību un atbilst kādai no šīm kategorijām:

- integrēti projekti, kuros katrs atbalsta saņēmējs īsteno daļu no projekta darbībām pats savā teritorijā;
- simetriski projekti, kuros līdzīgas darbības paralēli tiek veiktas iesaistītajās valstīs;
- vienas valsts projekti, kuros projektus galvenokārt vai pilnībā īsteno vienā no iesaistītajām valstīm, bet visu vai vairāku iesaistīto valstu labā, un kuros ir norādīta pārrobežu sadarbības ietekme un ieguvumi.

Projektus, kas atbilst iepriekšminētajiem kritērijiem, iespējams īstenot daļēji ārpus Programmas darbības teritorijas, ja tiek izpildīti šie nosacījumi:

- projekti ir nepieciešami Programmas mērķu sasniegšanai, un tie dod labumu Programmas darbības teritorijai;
- atbalsta saņēmēju iesaistīšanās no šiem reģioniem ir paredzēta uzaicinājumos iesniegt priekšlikumus, kā arī noteikta un attaisnota projekta līmenī;

Visi izvēlētie projekti efektīvi sniegs labumu Programmas mērķiem, sasniedzot vismaz vienu īstenošanas rādītāju un sniedzot ieguldījumu attiecībā uz vismaz

vienu attiecīgās Prioritātes rezultatīvu rādītāju, kā norādīts Programmas dokumentā.

6.3.4. Noteikumi par izmaksu attiecināmību

Programmas izmaksu attiecināmību regulē *Regulas (ES) Nr. 897/2014 48. un 49. panta noteikumi* un attiecīgo iesaistīto valstu tiesību akti.

Saskaņā ar *Regulas (ES) Nr. 897/2014 48. pantu* Programmas finansējums nepārsniedz vispārējo maksimālo apjomu, kas izteikts procentuāli un absolūtā vērtībā un ko nosaka, pamatojoties uz plānotām attiecināmām izmaksām. Programmas finansējums nepārsniedz attiecināmās izmaksas. Turpmāk norādītās tiešās izmaksas, kas radušās atbalsta saņēmējam, ir attiecināmas:

- darbinieku izmaksas, kas nozīmēti projektam, ja tiek ievēroti šādi nosacījumi:
 - tās attiecas uz tādu darbību izmaksām, kuras atbalsta saņēmējs nebūtu veicis, ja nebūtu projekta;
 - tās nepārsniedz izmaksas, kas parasti rodas atbalsta saņēmējam, ja vien netiek pierādīts, ka tām ir ļoti liela nozīme projekta īstenošanā;
 - tās attiecas uz faktiskajām bruto algām, ieskaitot sociālās apdrošināšanas iemaksas un citas ar atlīdzību saistītās izmaksas;
- ceļa izdevumu un naktsmitnes izmaksas darbiniekiem un citām personām, kuras piedalās projektā, ja šīs izmaksas nepārsniedz izmaksas, ko parasti atbalsta saņēmējs sedz saskaņā ar saviem noteikumiem un nosacījumiem, un likmes, ko publicējusi EK laikā, kad notikusi brauciens, ja šīs izmaksas tiek atlīdzinātas kā vienreizējs maksājums, vienības izmaksas vai vienotas likmes finansējums;
- īpaši projekta mērķa īstenošanai nepieciešamā aprīkojuma un piederumu (jauna vai lietota) iegādes vai nomas izmaksas, ievērojot priekšnoteikumu, ka tās atbilst tirgus cenām;
- īpaši projektam iegādāto patēriņa preču izmaksas;
- izmaksas, kas saistītas ar līgumiem, kuru slēgšanas tiesības projekta mērķiem piešķirusi atbalsta saņēmēji;
- izmaksas, kas tieši izriet no prasībām, kas izpildāmas saskaņā ar *Regulas (ES) Nr. 897/2014* noteikumiem un projektu (piemēram, ar informāciju un atpazīstamības vecināšanu saistītie pasākumi, novērtējumi, ārējās revīzijas, tulkojumi), ieskaitot finanšu pakalpojumu izmaksas (piemēram, bankas pārskaitījumu un finanšu garantiju izmaksas).

Saskaņā ar *Regulas (ES) Nr. 897/2014 49. pantu* turpmāk norādītās izmaksas projekta īstenošanu netiek uzskatītas par attiecināmām izmaksām:

- parādi un ar parādu atmaksu saistītie izdevumi (procenti);
- rezerves zaudējumiem vai saistībām;
- atbalsta saņēmēja deklarētās izmaksas, kas jau tiek finansētas no Eiropas Savienības budžeta;

- zemes vai ēku iegāde par sumu, kas pārsniedz 10% no attiecīgā projekta attiecināmajiem izdevumiem;
- zaudējumi, kas rodas valūtas maiņas rezultātā;
- nodevas, nodokļi un maksas, ieskaitot PVN, izņemot gadījumus, kad tie saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem nav atgūstami, ja vien attiecīgajos noteikumos, par ko panākta vienošanās ar pārrobežu sadarbības partnervalstīm, nav noteikts citādi;
- kredīti trešajām personām;
- soda naudas, naudas sodi un tiesvedības izdevumi;
- ieguldījumi natūrā, kā tas ticis noteikts.

Detalizētāki noteikumi par izmaksu attiecināmību, ieskaitot Programmas finansējuma atpakaļejošo spēku, neattiecināmo izmaksu papildu kategorijām, kā arī vienreizēja maksājuma, vienības izmaksu un vienotas likmes finansējumu, kas atrunāti *Regulas (ES) Nr. 897/2014 50. pantā*, un noteikumi par netiešo izmaksu izmantošanu, kas atrunāti *Regulas (ES) Nr. 897/2014 51. pantā* u.c., atbalstīto, no Programmas līdzekļiem finansēto projektu ietvaros tiks ietverti Programmas Rokasgrāmatā atbilstošam uzaicinājumam iesniegt priekšlikumus.

6.3.5. Projektu novērtēšanas un atlases procedūras apraksts

Projektus iespējams atlasīt, organizējot atklātus vai ierobežotus uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus.

Novērtēšanas procesu, organizējot **ierobežotu uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus**, veido divi etapi – koncepcijas apraksta novērtēšanas etaps un pilna pieteikuma novērtēšanas etaps.

- **Koncepcijas apraksta novērtēšanas etaps**

ATS reģistrē iesniegtos koncepcijas aprakstus. Pēc tam tiek vērtēta administratīvā atbilstība un kvalitāte.

Administratīvā atbilstība: ATS novērtē koncepcijas apraksta administratīvo atbilstību (balstoties uz administratīviem kritērijiem, kas aprakstīti Programmas Rokasgrāmatā attiecībā uz atbilstošā uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus dokumentu, kurā ietverti noteikumi par sniedzamo atbalstu).

Kvalitātes novērtēšana: VI/ ATS veic koncepcijas apraksta kvalitātes novērtēšanu, balstoties uz administratīviem kritērijiem. Pēc kvalitātes novērtēšanas ATS izstrādā novērtējuma ziņojumu un koncepcijas aprakstu sarakstu, kuri var tikt aicināti turpināt pilnās pieteikuma veidlapas izstrādi un koncepcijas aprakstu sarakstu, kuri būtu noraidāmi pēc kvalitātes pārbaudes veikšanas.

Sarakstu apstiprina AUK.

ATS nekavējoties informē Galvenos pretendētus par koncepcijas aprakstu novērtējumu un uzsāk pilna pieteikuma novērtēšanas etapu.

- **Pilna pieteikuma novērtēšanas etaps**

ATS reģistrē iesniegtos projekta pieteikumus. Pēc tam tiek izvērtēti šo pieteikumu trīs aspekti, proti, administratīvā atbilstība, tehniskā piemērotība un kvalitāte. Pēc tam tiek pieņemts lēmums saistībā ar projektu atlasī.

- Novērtēšana

1. *Administratīvā atbilstība:* ATS novērtē pieteikumu administratīvo atbilstību (balstoties uz administratīviem kritērijiem, kas aprakstīti Programmas Rokasgrāmatā attiecībā uz atbilstošā uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus dokumentu, kurā ietverti noteikumi par sniedzamo atbalstu);
2. *Tehniskā piemērotība:* ATS novērtē pretendentu, partneru, izdevumu un aktivitāšu tehnisko piemērotību (balstoties uz attiecināmības kritērijiem, kas aprakstīti Programmas Rokasgrāmatā attiecībā uz atbilstošo uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus, kurā ietverti noteikumi par sniedzamo atbalstu).

VI apstiprina administratīvās atbilstības un tehniskās piemērotības novērtējuma rezultātus un nekavējoties dara tos zināmus Galvenajiem pretendentiem.

3. *Kvalitātes novērtēšana:* VI/ ATS un nepieciešamības gadījumā neatkarīgie novērtētāji veic pieteikumu kvalitātes novērtēšanu, balstoties uz administratīviem un piemērotības kritērijiem. Pēc tam tiek izsniegts kvalitātes novērtējuma ziņojums, iekļaujot katra pieteikuma novērtējuma ziņojuma kopsavilkumu, ieskaitot novērtējuma tabulas, punktu skaitu, novērtētāju un AUK komentārus, kā arī neatbilstošo pieteikumu sarakstu, norādot to neatbilstības pamatojumus.

- Atlase:

- Balstoties uz pieteikumu sarindošanu novērtējuma ziņojumā, ko iesniedz VI/ ATS, AUK pieņem galīgo lēmumu par pieteikumiem, kuriem jāpiešķir programmas finansējums un par katram apstiprinātam projektam piešķirtā finansējuma maksimālo apjomu. AUK var apstiprināt pieteikumu nosacīti, norādot, ka veicami nelieli labojumi. Tomēr šiem labojumiem jāaptver vienīgi tehniskie aspekti, un ar tiem nedrīkst mainīt ierosinātā projekta saturu, mērķus, galvenos sasniegumus vai aktivitātes. Pēc projektu atlases ATS nekavējoties informē Galvenos pretendētus par rezultātiem saistībā ar to priekšlikumiem un sagatavo finansēšanas līgumus. VI paraksta finansēšanas līgumu ar Galveno atbalsta saņēmēju.

Sūdzības iesniegšanas procedūra: viena mēneša laikā pēc tam, kad AUK ir paziņojusi tās lēmumu, norādot arī pieteikuma noraidīšanas iemeslus, Galvenie pretendenti drīkst iesniegt sūdzību, skaidri norādot argumentus, kādēļ pieteikuma noraidīšana nav pieņemama. Sūdzības izskata VI ar ATS palīdzību. Pēc tam lēmums par prasību apstiprināšanu vai noraidīšanu tiek virzīt AUK, kas savukārt pieņem gala lēmumu.

Atklātais uzaicinājums iesniegt priekšlikumus sastāv tikai no otrās fāzes – pilna pieteikuma novērtēšanas etapa.

6.4. Pārraudzības un novērtēšanas sistēmas apraksts

Programmas pārraudzības un novērtēšanas mērķis ir uzlabot tās struktūras un īstenošanas kvalitāti, kā arī novērtēt un uzlabot tās samērīgumu, efektivitāti, lietderību un ietekmi. Turklāt pārraudzības un novērtēšanas rezultāti tiek ņemti vērā programmas izstrādes un īstenošanas ciklā.

Programmas pārraudzība un novērtēšanas sistēma ietver sevī ikdienas pārraudzību, ikgadējās uz rezultātiem orientētas pārraudzības īstenošanu, sākot no pirmā projektu īstenošanas gada, un starpposma novērtēšanu, kas veicama ap 2018. gadu.

VI izstrādā ikgadējo pārraudzības un novērtēšanas plānu un katru gadu iesniedz to EK līdz 15. februārim.

VI ar ATS palīdzību īsteno uz rezultātiem orientētu Programmas un projektu pārraudzību. Pārraudzība ir balstīta uz:

- Finansēšanas līgumiem ar atbalsta saņēmējiem, nosakot saskaitāmus ieguvumus un rezultātus, kā arī to sasniegumu rādītājus attiecībā uz katru projektu;
- projekta progresu ziņojumiem, kurus atbalsta saņēmēji regulāri iesniedz ATS;
- pārbaudēm uz vietas un vizītēm pie Galvenajiem atbalsta saņēmējiem, savukārt attiecībā uz identificētajiem paaugstinātā riska projektiem – pie visiem projekta partneriem, ko ATS īsteno, lai novērtētu projektu norisi attiecībā pret Programmas mērķiem un sniegtu atbalstu projektiem, palīdzot racionalizēt saziņu un risinot ar partnerību saistītos jautājumus.

Programmas starpposma novērtējumu (ap 2018. gadu) veic ārējie novērtētāji. Šajā novērtēšanā rezultātā iegūtie rezultāti tiek paziņoti AUK, un atbilstoši tiem iespējams veikt Programmas stratēģijas pielāgojumus – it īpaši attiecībā uz uzaicinājumu veikt noteikto programmas rādītāju un to mērķu pārskatīšanu.

Turklāt EK un nacionālām atbildīgām iestādēm tiek nodrošināta piekļuve visiem pārraudzības un novērtēšanas ziņojumiem, un tās drīkst veikt Programmas vai kādas tās daļas *ad hoc* novērtējumus (jebkurā laikā). Iegūtie rezultāti paziņojami AUK un VI, un atbilstoši tiem iespējams veikt Programmas pielāgojumus. Turklāt AUK un VI var apsvērt nepieciešamību veikt pašām savus Programmas *ad hoc* novērtējumus jebkuros tās etapos.

6.5. Saziņas stratēģija

ATS un atbalsta saņēmēji ir atbildīgi par to, lai Eiropas Savienības ieguldījums Programmā un tās projektos, kā arī iesaistīto valstu, t.i., Latvijas un Krievijas ieguldījums būtu atbilstoši pārskatāms, tādējādi sekmējot sabiedrības izpratni par veiktajām darbībām un radot konsekventu Latvijas, Krievijas un ES atbalsta tēlu visos projektos. ATS nodrošina arī to, ka saziņas stratēģija un projekta atbalsta saņēmēju veiktie pasākumi saistībā ar pārskatāmību atbilst EK, kā arī Latvijas un Krievijas nacionālo atbildīgo iestāžu ieteikumiem.

Ierastajā kārtībā veicamie uzdevumi, lai nodrošinātu savlaicīgu un efektīvu ar saziņu saistīto pasākumu īstenošanu, nododami ATS. Filiāls Krievijā palīdz ATS veikt ar saziņu saistītās aktivitātes.

Programmai ir pašai sava vizuālā identitāte, ko veido šādi galvenie elementi: Latvijas, Krievijas un Eiropas Savienības karogi, Programmas logo un informācija par Programmas finansējumu. Šie elementi tiks izmantoti visā Programmas zīmola identitātes stila grāmatā.

Veicami daudzi ar saziņu saistīti pasākumi ar mērķi nodrošināt atbilstošu informācijas sniegšanu šīm mērķa grupām:

- vispārēji sabiedrībai;
- potenciālajiem un faktiskajiem pretendentiem;
- projekta atbalsta saņēmējiem;
- Programmas ieinteresētajām pusēm;
- valsts iestādēm un nevalstiskām organizācijām;
- ekonomiskajiem un sociālajiem partneriem;
- Eiropas Savienības iestādēm;
- citām programmām, kas darbojas tajā pašā teritorijā.

Plānots izmantot šos saziņas kanālus:

- Programmas tīmekļa vietni;
- elektroniskos saziņas līdzekļus;
- pasākumus;
- plašsaziņas līdzekļus;
- reklāmas un informācijas līdzekļus un publikācijas;

- sociālos plašsaziņas līdzekļus.

Programmas saziņas stratēģija tiks īstenota šādos etapos:

- efektīvas komunikācijas nodrošināšana Programmā īstenojošo institūciju, sociālo un ekonomisko partneru, EK, kā arī Latvijas un Krievijas valdību starpā;
- sabiedrības un visu potenciālo pretendentu informēšana par Programmā un tās uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus;
- informācijas sniegšana par pieteikšanos un palīdzību, veidojot partnerattiecības ar visiem potenciālajiem pretendentiem;
- palīdzības sniegšana visiem atbalsta saņēmējiem, sagatavojoties līgumu slēgšanai un projekta īstenošanai, ieskaitot skaidras vadlīnijas par projekta sekmēšanu un prasībām saistībā ar Programmas pārskatāmību;
- Programmas sasniegumu sekmēšana sabiedrībā.

Lai nodrošinātu Programmas naudas līdzekļu izmantošanas pārskatāmību, Programmas tīmekļa vietnē tiks uzturēts Programmas ietvaros atbalstu saņēmušo projektu saraksts, tādējādi ļaujot datus šķirot, meklēt, izņemt, salīdzināt un vienkārši publicēt. Saraksts tiek aktualizēts ik pēc sešiem mēnešiem. Projektu saraksts EK tiek iesniegts ne vēlāk kā 30. jūnijā gadā, kas seko pēc gada, kurā projekti tika atlasīti.

Kapitalizācija tiks izmantota, lai Programmas rezultātu sekmēšana būtu efektīva.

Norādoša informācija un saziņas plāns pirmajam gadam, ieskaitot ar pārskatāmību saistītos pasākumus.

6.6. Vides novērtējums

6.7. Datorizētās Programmas pārvaldības sistēmas apraksts

Lai nodrošinātu atbilstošu Programmas un projektu datu uzglabāšanu un apstrādi, VI un ATS izmanto drošu datorizētu Programmas pārvaldības sistēmu ar ierobežotu piekļuvi – Programmas datu bāzi. Datu bāze nodrošina pilnas Programmas dzīves cikla informācijas uzglabāšanu un apstrādi, un tā ir balstīta uz projekta līmeņa datiem. Tā ir līdzeklis, kas tiek izmantots projektu saņemšanai, uzglabāšanai, novērtēšanai, ziņošanai, pārvaldībai un izvērtēšanai, kā arī maksājumiem un datu apkopošanai Programmas līmenī.

6.8. Saistību sadale starp iesaistītajām Dalībvalstīm

Saskaņā ar *Regulas (ES) Nr. 897/2014 31. panta 3. daļu un attiecīgās valsts tiesību aktiem* attiecīgās iesaistīto valstu institūcijas, kas iesaistītas Programmas īstenošanā valsts līmenī (nacionālās atbildīgās iestādes, institūcijas, kas darbojas kā KKP un kā Revidentu grupas loceklis), veic preventīvos pasākumus, lai atklātu un labotu pārkāpumus, tostarp krāpšanas gadījumus un gadījumus, kad ir nepieciešams atgūst līdzekļus, kas to teritorijās tikuši izmaksāti nepamatoti. Tās nekavējoties informē VI, Komisiju un nacionālās atbildīgās iestādes par šiem pārkāpumiem un turpina tās informēt par attiecīgo administratīvo un tiesvedības procesu norisi.

Saskaņā ar *Regulas (ES) Nr. 897/2014 75. pantu* VI ir atbildīga par nepamatoti izmaksāto līdzekļu atgūšanu.

Ja līdzekļu atgūšanas rezultātā VI pārkāpj juridiskos pienākumus, VI ir atbildīga par attiecīgo līdzekļu atmaksu EK vai nacionālai atbildīgai iestādei.

Ja līdzekļu atgūšana ir saistīta ar sistemātiskām nepilnībām Programmas pārvaldības un kontroles sistēmās, Programmā iesaistītās valstis kopā uzņemas finansiālās saistības, katrai iesaistītajai valstij esot atbildīgai apmērā, kādā Programmas līdzekļi tiek izmaksāti projekta partneriem uz vienu iesaistīto valsti.

VI atgūst no Galvenā atbalsta saņēmēja nepamatoti izmaksātos līdzekļus kopā ar jebkuriem nokavējuma procentiem. Projekta partneri atmaksā Galvenajam atbalsta saņēmējam nepamatoti izmaksātos līdzekļus saskaņā ar starp tiem noslēgtās vienošanās noteikumiem. VI tieši var atgūt no atbalsta saņēmējiem nepamatoti izmaksātos līdzekļus kopā ar jebkuriem nokavējuma procentiem.

Saskaņā ar *Regulas (ES) Nr. 897/2014 74. pantu*, ja līdzekļu atgūšana ir saistīta ar prasību, kas iesniegta pret Latvijā esošu atbalsta saņēmēju, un VI nespēj atgūt parādu 9 mēnešu laikā pēc tam, kad ticis izdots rīkojums par līdzekļu atgūšanu, Latvija atmaksā attiecīgos līdzekļus VI un atprasa tos no atbalsta saņēmēja.

Ja VI 9 mēnešu laikā pēc tam, kad ticis izdots rīkojums par līdzekļu atgūšanu, nespēj atgūt parādu no Krievijas Federācijā esoša atbalsta saņēmēja, Krievijas Federācijas atbildības līmenis ir tāds, kā tas noteikts *Regulas (ES) Nr. 897/2014 8. un 9. pantā* atrunātajā finansēšanas līgumā.

6.9. Plānotās tehniskās palīdzības un piemērojamo līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru apraksts

TP tiks izmantota, lai finansētu aktivitātes, kas nepieciešamas efektīvai un kvalitatīvai Programmas īstenošanai. Tas attiecas uz sagatavošanu, pārvaldību, uzraudzību, novērtēšanu, informāciju, saziņu, tīklošanu, sūdzību izskatīšanu, kontroli un revīziju. TP iespējams izmantot gan attiecībā uz Programmas struktūrām, gan atbalsta saņēmējiem.

Valsts līdzfinansējums TP budžetā ir <tiks noteikts vēlāk (apspriests ar abām delegācijām)>

6.10. Finanšu plūsmas

6.10.1. Indikatīvais finansēšanas plāns

6. tabula

Kopējais piešķirto līdzekļu apjoms, kas paredzēts atbalstam no Eiropas Savienības un līdzfinansējuma visam programmas periodam

	Savienības atbalsts	Nacionālais līdzfinansējums	Nacionālā līdzfinansējuma indikatīvais sadalījums		Kopējais finansējums	Līdzfinansējuma likme
			Valsts publiskais finansējums	Valsts privātais finansējums		
Tematiskais mērķis Nr. 1						
Tematiskais mērķis Nr. 2						
Tematiskais mērķis Nr. 3						
Tehniskais atbalsts						
Kopā						

7. tabula

Gada finansējuma apjoms, kas paredzēts atbalstam no Eiropas Savienības

Līdzekļi	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Kopā
<i>ERAF</i>								
<i>Kopā</i>								

6.10.2. Noteikumi par līdzfinansējuma nodošanu, izmantošanu un pārraudzīšanu

<Tiks noteikts vēlāk>

6.11. Eiro izmantošana

Izdevumus, kas radušies valūtā, kas nav eiro, atbalsta saņēmēji konvertē eiro atbilstoši attiecīgā mēneša valūtas maiņas likmei, kuru EK ir noteikusi mēnesī, kurā šie izdevumi ir radušies.

6.12. Izmantotās valodas

Programmas darba valoda ir angļu valoda. Visi galvenie dokumenti (piemēram, pieteikumi, ziņojumi u.c.) tiek sagatavoti angļu valodā. Tomēr papildu dokumenti, kas nepieciešami laikā, kad tiek iesniegta pieteikuma veidlapa, atbalsta dokumenti ziņojumiem [..]